

**POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY
V PRAZE**

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra veřejného práva

Volby do Evropského parlamentu

Bakalářská práce

Elections to the European Parliament

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE
Mgr.et Mgr. Bohumil Peterka

AUTOR PRÁCE
Václav Bergl

PRAHA

2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze dne 12. 03. 2022

Václav Bergl

Děkuji Mgr.et Mgr. Bohumilu Peterkovi, za přínosnou spolupráci, vedení a připomínkování bakalářské práce i přes velké časové vytížení z důvodu vypjaté situace ve světě.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá volbami do Evropského parlamentu se zaměřením na evropské politické strany a politické skupiny. Cílem práce je návrh teoretického řešení problematiky evropských politických stran v Evropské unii a její role, dále zanalyzovat vývoj Evropské Unie v kontextu voleb do Evropského parlamentu. Částečně se práce také věnuje problematice pravomocí Evropského parlamentu ve spojení s přímou volbou do tohoto orgánu. V první části práce analyzuje historické skutečnosti ve spojitosti s Evropským parlamentem. Druhá část práce se zabývá Evropským parlamentem a jeho pravomocemi, které jsou založeny na primárním právu. Závěr práce je věnován osobnímu názoru autora na danou problematiku.

Klíčová slova

Evropský parlament, volby do Evropského parlamentu, evropská politická strana, politická skupina, frakce, primární právo, pravomoc, jednotný volební systém

ANNOTATION

The bachelor thesis deals with elections to the European Parliament with a focus on European political parties and political groups. The aim of the work is to propose a theoretical solution to the problems of European political parties in the European Union and its role. Further analyze the development of the European Union in the context of the European elections. The thesis also partly deals with the issue of the powers of the European Parliament in connection with direct election to this body. The first part of the thesis analyzes the historical facts in connection with the European Parliament. The second part deals with the European Parliament and its powers, which are based on primary law. The conclusion of the thesis is devoted to the personal opinion of the author on the issue.

KEY WORDS

European Parliament, elections to the European Parliament, European political party, political group, europartie, primary law, competence, single electoral systém

Obsah

ÚVOD.....	8
1 POČÁTKY EVROPSKÉ INTEGRACE	10
1.1 SMLOUVA O EVROPSKÉM SPOLEČENSTVÍ UHLÍ A OCELI	11
1.2 ŘÍMSKÁ SMLOUVA, EHS A EURATOM	12
1.3 SMLOUVA O JEDNOTNÝCH ORGÁNECH	14
2 ROZŠIŘOVÁNÍ EVROPSKÉHO SPOLEČENSTVÍ	15
2.1 PRVNÍ ETAPA ROZŠIŘOVÁNÍ	15
2.2 DRUHÁ ETAPA	16
2.3 TŘETÍ ETAPA.....	17
2.4 ČTVRTÁ ETAPA.....	17
2.4.1 Kodaňská kritéria	18
2.5 PÁTÁ ETAPA	18
3 EVROPSKÝ PARLAMENT V KONTEXTU ZMĚN PRIMÁRNÍHO PRÁVA	20
3.1 LUCEMBURSKÁ SMLOUVA	20
3.2 BRUSELSKÁ SMLOUVA	20
3.3 JEDNOTNÝ EVROPSKÝ AKT.....	21
3.4 MAASTRICHTSKÁ SMLOUVA.....	21
3.5 AMSTERODAMSKÁ SMLOUVA.....	22
3.6 SMLOUVA Z NICE	23
3.7 LISABONSKÁ SMLOUVA	24
3.7.1 Konvent a Evropská Ústava	25
3.7.2 Změny zapříčiněné Lisabonskou smlouvou	25
4 EVROPSKÝ PARLAMENT	27
4.1 HISTORICKÝ KONTEXT PŘÍMÉ VOLBY.....	27
4.1.1 Bruselský Akt.....	28
4.2 PRÁVNÍ ZAKOTVENÍ.....	29
4.3 VOLEBNÍ SYSTÉM.....	30
5 PRAVOMOCI EP	31
5.1 LEGISLATIVNÍ PRAVOMOC.....	32
5.1.1 Řádný legislativní postup.....	33
5.1.2 Dohodovací řízení	33
5.2 ROZPOČTOVÁ PRAVOMOC.....	34
5.3 KONTROLNÍ PRAVOMOC	34
6 VOLBY DO EVROPSKÉHO PARLAMENTU	36
6.1 VOLBY DO EP V ROCE 2019.....	37

7	VOLBY DO EVROPSKÉHO PARLAMENTU V ČR	39
7.1	TEORIE VOLEB DRUHÉHO ŘÁDU	40
7.2	VOLBY DO EP V ČR 2019.....	40
7.2.1	<i>Volební výsledky 2019.....</i>	<i>42</i>
8	EVROPSKÉ POLITICKÉ STRANY	43
8.1	PRÁVNÍ VYMEZENÍ EVROPSKÝCH POLITICKÝCH STRAN	44
8.2	PODMÍNKY REGISTRACE	44
8.3	POLITOLOGICKÉ VYMEZENÍ EUROSTRAN.....	44
8.4	FUNKCE EVROPSKÝCH POLITICKÝCH STRAN	45
8.4.1	<i>Spitzenkandidát</i>	<i>46</i>
8.5	KONTROLA EVROPSKÝCH POLITICKÝCH STRAN	46
9	POLITICKÉ SKUPINY.....	47
9.1	POSLANECKÝ KLUB EVROPSKÉ LIDOVÉ STRANY- EPP	48
9.2	SKUPINA PROGRESIVNÍ ALIANCE SOCIALISTŮ - S&D	50
9.3	SKUPINA OBNOVA EVROPY – RE	51
9.4	SKUPINA ZELENÝCH/EVROPSKÉ SVOBODNÉ ALIANCE - GREENS/EFA.....	51
9.5	SKUPINA IDENTITA A DEMOKRACIE – ID	52
9.6	SKUPINA EVROPSKÝCH KONZERVATIVCŮ A REFORMISTŮ	53
9.7	SKUPINA LEVICE V EVROPSKÉM PARLAMENTU	53
9.7.1	<i>Shrnutí Evropských politických skupin v EP</i>	<i>54</i>
10	BUDOUCNOST VOLEB DO EP.....	55
11	ZÁVĚR.....	58
12	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	60
13	PRÁVNÍ PŘEDPISY	62
14	WEBOVÉ STRÁNKY A INTERNETOVÉ ZDROJE.....	63

Seznam použitých zkratk

EU - Evropská unie

ESUO - Evropské společenství uhlí a oceli

SEU - Smlouva o Evropské unii

SFEU - Smlouva o fungování Evropské unie

EP - Evropský parlament

EHS - Evropské hospodářské společenství

EURATOM - Evropské společenství pro atomovou energii

ESVO - Evropské sdružení volného obchodu

Úvod

Proces, který započal před více než 70 lety a jehož hlavním cílem byla normalizace vztahů a zabránění další hrozivé války v Evropě. I takto lze shrnout Evropské společenství uhlí a oceli. Dnes má jeho nástupce, Evropská unie, takové pravomoci, funkce, kompetence a respekt ve světě, že by si je zakladatelé a myslitelé doby minulé zřejmě neuměli ani představit. Instituce, níž je Česká republika už 18 let součástí, je vyvíjející se organismus. Bývalý poslanec Evropského parlamentu Tomáš Zatloukal v předmluvě knihy o evropských volbách uvádí: *„Je rozhodně dobře tuto skutečnost připomínat, respektive fakt, že EU je nehotová, neustále se měnící a zcela jistě nestatická záležitost. Ze své podstaty jde o vzájemně se ovlivňující interaktivní proces jistého hospodářského, kulturního a politického směřování, který v té či oné formě zapojuje jak jedince, členské státy, tak konkrétní evropské instituce.“*¹

Neustále se formující a zcela jistě nehotový je i Evropský parlament - orgán Evropské unie, o kterém lze tvrdit, že prošel nejvíce reformami při vývoji Evropského společenství. Jedná se o jediný orgán o jehož složení rozhodují občané Unie, kterých je přes 446 milionů. Může 705 poslanců v Evropském parlamentu reprezentovat každého, jedinečného občana EU? Na otázku není jednoznačná odpověď. Ano, občany Unie reprezentují evropské politické strany tvořící politické skupiny neboli frakce. Tyto strany se volí v tajném hlasování na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva, podle zásad poměrného systému. Na druhou stranu občané Unie volí státní strany, které jsou v konfederaci stran jim podobným a tudíž přímo nerepresentují názory volené strany.

¹ ŠARADÍN, Pavel. Evropské volby v postkomunistických zemích. V Olomouci: Periplum, c2007. Studie a analýzy (Periplum). ISBN 978-80-86624-32-7. str. 7

Vývoj Evropského parlamentu je přes 14 let omezený na minimum z důvodu nepřijetí nových změn do primárního práva EU. Za uplynulou dobu zažila Evropská unie několik zásadních krizí, od hospodářské a uprchlické krize po pandemii. Je tedy nutné si klást otázky týkající se dalšího vývoje a směřování Evropské Unie a role Evropského parlamentu. Zda je adekvátní odpovědí na tyto otázky Konference o budoucnosti Evropy není zcela jasné. Osobním cílem v této práci je z načerpaných informací a poznatků vytvořit pravděpodobný odhad vývoje Evropského parlamentu a Unie jako celku.

1 Počátky Evropské integrace

V průběhu historie se v evropském prostoru objevovaly snahy o spolupráci a integraci. Jednalo se jak o otázky bezpečnosti a s ní spojené rozličné vojenské paktů, tak o ekonomickou spolupráci, kam se řadí kupříkladu celní unie a sektorové spolupráce napříč zeměmi². V novodobých dějinách Evropy pokus o sjednocení a spolupráci představovaný hnutím Panevropské Unie. Panevropské hnutí bylo založeno hrabětem Richardem Mikulášem Coudenhove-Kalergim. Vytvořená Panevropa měla mít trojí charakter – ochranu evropských kultur, zamezení válek a vybudování evropských trhů na základě bližší spolupráce států.³ Po druhé světové válce byl projev Panevropy zavrhnut jako příliš utopistický, ale princip fungování vycházející z vůle občanů se zapsal jako důležitý postřeh pro působení budoucích organizací. Toto hnutí, které je funkční do dnešní doby, popularizovalo myšlenky evropské integrace, jež napomohly ke vzniku Evropské unie.⁴

Válkou zničená Evropa se integrovala po vojenské stránce do nově vzniklé Severoatlantické aliance – NATO. Hospodářsky byla ale velmi nejednotná a ztrácela význam v porovnání se světem. Vzpruhou byl Marshallův plán, který do ekonomiky přinesl tolik potřebné finance. V návaznosti se propojila Francie se zeměmi Beneluxu, Německem a Itálií v návaznosti na představení tzv. Schumanova plánu, které proběhlo 9. května 1950. Jednalo se o návrh francouzského ministra zahraničí, jehož hlavním cílem bylo zajištění míru v Evropě za pomoci provázání průmyslu zaměřeného na strategické suroviny. O rok později dne 18. 4. 1951 byla podepsána první smlouva, která významným způsobem ovlivnila vznik Evropského parlamentu.⁵

²DUŠEK, Jiří. Historie a organizace Evropské unie. 2., přeprac. a dopl. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2011. ISBN 978-80-86708-95-9. str. 21

³ panevropskaunie.cz | Program a stanovy - panevropskaunie.cz. panevropskaunie.cz | Panevropská unie Česka - oficiální stránky [online]. Copyright © panevropskaunie.cz [cit. 18.11.2021]. Dostupné z: http://panevropskaunie.cz/?page_id=41

⁴ TICHÝ, Luboš. Evropské právo. 5., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-546-6. str. 5

⁵ Zakládající smlouvy - Euroskop. Hlavní strana - Euroskop [online]. Copyright © 2005 [cit. 10.03.2022]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/dokumenty-eu/zakladajici-smlouvy/>

1.1 Smlouva o Evropském společenství uhlí a oceli

Smlouva o Evropském společenství uhlí a oceli (dále jen „ESUO“) vešla v platnost podepsáním Pařížské úmluvy. Tato tzv. Montánní unie je významnou zejména z toho důvodu, že se jednalo o první organizaci, která s sebou nesla integraci charakteristickou nadnárodní strukturou rozhodovacích orgánů přenesením národních suverénních práv členských států⁶. Jednalo se o první takovou integraci na evropském kontinentu. Jak uvádí doc. Svoboda: „*Jde o první zkušenost s regionální integrační nadnárodní organizací, jejíž instituce mají skutečnou normativní pravomoc s účinkem ve vnitřním právním řádu členských států. Charakteristické byly velké pravomoci Vysokého úřadu (Komise) jakožto nadnárodního orgánu.*“⁷ Obsahem samotným byl trh s vojensky důležitými surovinami, tudíž se jednalo nejen o hospodářskou integraci, ale i provázání vojenské síly k dosažení míru. Jinými slovy Francie se poučila ze světových válek a chtěla kontrolovat průmysl na západě Německa, aby nemohlo dojít k vyzbrojení. Trvání této smlouvy bylo stanoveno na dobu 50 let. Po neúspěšném pokusu o založení EOS neboli Evropského obranného společenství, které neratifikovala Francie, se členské státy rozhodly pro hlubší hospodářskou integraci. Po otevření ekonomik i o jednotný trh. Samotná ESUO postupem času ztrácí svůj původní význam, jelikož klesá využití oceli ve vojenském sektoru. Mezi orgány ESUO se řadí výkonný orgán Komise, který se nazýval Vysoký Komisariát, dále Společné shromáždění, Rada ministrů, Soudní dvůr a Poradní výbor.⁸

⁶ TICHÝ, Luboš. Evropské právo. 5., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-546-6. str. 9

⁷ SVOBODA, Pavel. Úvod do evropského práva. 6. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-752-1. str. 7

⁸ SOKOLSKA, Ina. Historický vývoj evropské integrace: První smlouvy [online]. Brusel: Evropská unie, 2021 [cit. 2022-01-04]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/1/prvni-smlouvy>

Společné shromáždění nebylo voleno občany ve volbách jako v současném EP, ale jeho členy delegovaly národní parlamenty. Orgán tvořilo 78 zástupců poměrně rozdělených dle velikosti členských států. Nejvíce zástupců měly státy Francie, Německo a Itálie.⁹ Každý z nich měl 18 zástupců. Shromáždění nemělo žádné silné pravomoci. Fungovalo především jako kontrolní orgán. Jediné, čím mohlo významně ovlivnit chod organizace, bylo odmítnutí celkové zprávy Vysokého Komisariátu dvěma třetinami odevzdaných hlasů a zároveň většinou členů. V tomto případě se museli členové Vysokého Komisariátu vzdát svých funkcí. Veškeré právní zakotvení Shromáždění bylo v člancích 20 až 25 smlouvy o ESUO.

V Mesině se v červnu roku 1955 sešla Rada ministrů ESUO, která na doporučení Rady Evropy zahájila novou etapu sjednocování Evropy. Byly zde představeny myšlenky k vytvoření dvou nových organizací, které měly nadále prohloubit spolupráci v evropském prostoru a vytvořit společný trh. Jedná se o Evropské hospodářské společenství (EHS) a Evropská organizace pro atomovou energii (EURATOM).¹⁰

1.2 Římská smlouva, EHS a EURATOM

Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství a Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii byla podepsána 25. března 1957 v Římě. EURATOM vytvořil společný sektorální trh zaměřený na kontrolu, koordinaci a rozvoj v oblasti mírového jaderného průmyslu. Organizaci se sice nepovedlo ustanovit společný trh pro jaderný průmysl, ale vytvořila možnosti v rozvoji a ve výměně informací a poznatků pro rychlejší budování infrastruktury. Dalším úspěchem lze označit i společný výzkum. EURATOM provozuje výzkumné středisko a podporuje další rozvoj bádání v členských státech.¹¹

⁹ EUR-Lex - xy0022 - EN - EUR-Lex. EUR-Lex — Access to European Union law — choose your language [online] [cit.2022-01-04] Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=legisum%3Axy0022>

¹⁰ TICHÝ, Luboš. *Evropské právo*. 5., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-546-6. str. 11

¹¹ TICHÝ, Luboš. *Evropské právo*. 5., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-546-6. str. 12

EHS spojila šest zemí a vytvořila společný trh založený na volném pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu. I přes rozdílné zájmy každé země byl tento projekt velmi úspěšný. Zrušení kvót a cel mezi členskými zeměmi a s tím spojené zavedení společných cel pro dovoz ze zemí mimo EHS probíhalo ve dvou etapách. Všechny tyto kroky se udály průběžně v šedesátých letech dvacátého století.

I přes snahu tvorby společné vize a možnosti vyjádření vnitrostátních zájmů omezila Římská smlouva pravomoci jednotlivým orgánům. U vzniku nových pravomocí panovaly rozkoly, např. vzniklá Komise EHS mohla být kýmkoliv odvolána.¹² Smlouva změnila i volby do Společného shromáždění. Zástupce měli volit přímo občané jednotlivých zemí. Tato změna byla implementována až o dvacet let později na základě Pařížského summitu v roce 1974. Nebyla to jediná změna, která ovlivnila budoucnost tohoto orgánu. Významně se zvedl i počet poslanců ve Shromáždění, a to na 142. Toto Shromáždění se přejmenovalo 30. března 1962 na Evropský parlament a pod tímto označením je znám dodnes. Řešení rozporů orgánů EHS pomohlo zmírnit až Smlouva o jednotných orgánech, též známá pod názvem Slučovací smlouva.

¹² VEBER, Václav. Dějiny sjednocené Evropy: od antických počátků do současnosti. Praha, 2009. ISBN 978-80- 7106-570-8. str. 7

1.3 Smlouva o jednotných orgánech

Cílem této smlouvy bylo založení jednotné Rady a Komise Evropských společenství za pomoci sloučení uvedených orgánů třech existujících samostatných společenství – ESUO, EHS a ESAE neboli Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom). Klíčové body byly v oblasti výkonných orgánů, které se sloučily do Rady Evropských společenství (Rada Evropské unie) a Komise Evropských společenství (Evropská Komise). Tato společenství si zachovala svoji právní nezávislost. Byl to zásadní krok ke vzniku Evropské unie. Smlouva vešla v platnost 1. července 1967.

Smlouva o jednotných orgánech ovlivnila Parlamentní shromáždění jen minimálně, protože již v roce 1957, na základě úmluvy o určitých společných institucích Evropských společenství, bylo Shromáždění sloučeno. Rozšíření působností znamenalo nárůst agendy a zatížení sloučených orgánů a s tím i nutnost rozšíření pravomocí. Lze je rozdělit na kontrolní, rozhodovací, reprezentační a rozpočtové. Žádné z nich nepřinesly žádoucí změny, a dokonce rozhodovací pravomoc ve smyslu konzultací byla Radou ministrů ignorována.¹³

¹³ DOČKAL, Vít, Petr KANIOK a Jan ZÁVĚŠICKÝ. *Evropský parlament*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007. ISBN 978-80-210-4329-9. str.21

2 Rozšiřování evropského společenství

Evropa se v 60. letech velmi aktivně zapojovala do integračních státních společenství a organizací. Termínem Evropa, je zde myšleno zejména západní Evropa, která byla mimo vliv SSSR. Střední a Východní Evropa, spadající do sféry vlivu Sovětského Svazu, ztratila možnost se jakýmkoliv způsobem zapojovat do integrace se západními partnery. Mimo ESUO nelze opomenout druhý směr společné koordinace států Evropy – Evropské sdružení volného obchodu (ESVO). Hlavním lídrem tohoto sdružení se stala Velká Británie, která nesouhlasila s myšlenkou omezení své celní politiky na úkor celní politiky organizace, jak tomu bylo v EHS. Z pohledu dnešní doby lze velmi jednoduše vyvodit vývoj obou společenství na základě počtu členů. Do EHS (později ES či EU) z ESVO přestoupilo několik členů. Nejdůležitějším přechodem pro upozadění ESVO lze označit Dánsko a Velkou Británii, které se staly členy ES v roce 1973.

Proces přijímání nových členů do EHS začal dne 9. července 1961, kdy byla podepsána první asociační úmluva s Řeckem. Téhož roku následovala i žádost Irska, Velké Británie a Dánska. Připojení Velké Británie a dalších států bylo vetováno francouzským prezidentem Charlesem de Gaulle. Jednalo se o nacionalistu, který odmítal rozšiřování pravomocí EHS a vyjednáváním vytvořil institut veta v Radě ministrů.¹⁴ Hlavním důvodem byla změna hlasování v Radě, kdy se z modelu jednomyslného přešlo na model kvalifikované většiny. Řešením krize byla dohoda v roce 1970 v Lucembursku.

2.1 První etapa rozšiřování

Období rozšiřování členů Evropského společenství lze spojit do jednotlivých etap, a to podle geografického umístění členů. První fáze zahrnovala rozšíření o státy západní Evropy. Dne 10. 5. 1967 podala opakovanou žádost Velká Británie a Irsko, Dánsko podalo žádost o den později. Nelze zde opomenout i Norsko, které svoji žádost podalo také, ale v referendu odmítlo vstup do Společenství. O dva a půl roku později byly podepsány smlouvy o přistoupení a vyvolaná referenda v Dánsku a Irsku souhlasila se vstupem. Velká Británie po hlasování Dolní sněmovny vstoupila také.

¹⁴ RUBEŠ, Radek. Evropa – sjednocení, dělení, různorodost, stejnost, otevřenost a uzavřenost. In GOŇCOVÁ, Marta (ed.). Ke sjednocování Evropy – studie, materiály, dokumenty. Brno, 1999. ISBN 80-210-2147-0 str. 38

2.2 Druhá etapa

Druhá fáze rozšiřování zahrnula jihoevropské země. Státy, které v roce 1981 a 1986 přistoupily, byly velmi zatíženy svými nedemokratickými režimy. Jednalo se o Španělsko, Portugalsko a Řecko. Poslední jmenovaná země podepsala asociační dohodu s EHS již v roce 1961, ale vojenský převrat v zemi roku 1967 pozastavil jakákoliv jednání o připojení k EHS. Po studentských nepokojích v roce 1973 a neúspěšné snaze připojit Kypr v roce 1974 se vojenská junta rozpadla a vznikla nová demokratická vláda v čele s Konstantinem Karamanlisem. Řecko oficiálně uzavřelo smlouvu o připojení v roce 1979. Smlouva vstoupila v platnost 1.1. 1981. Španělsko a Portugalsko se přidaly do ES 1. 1. 1986. Oba státy byly velmi dlouhou dobu zatíženy svými autoritářskými režimy. Zatímco se Portugalsko snažilo v posledních letech před pádem svého režimu o udržení kolonií a válčilo například v Angole či Mosambiku, Španělsko se zmítalo ve stávkách z důvodu ekonomické stagnace a ropné krize, diktatury. Diktatura ale skončila Karafiátovou revolucí, respektive úmrtím Francisca Franca. Vstup druhé největší země v evropském prostoru byl problematický i díky hospodářskému zaměření Španělska. Levná pracovní síla a silné zemědělství ohrožovaly zájmy Francie a Itálie. To zapříčinilo historicky nejdelší jednání o vstupu.¹⁵

¹⁵ Euroskop Španělsko. *Euroskop* [online]. Česká republika: Úřad vlády ČR, 2020 [cit. 2021-11-16]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/558/sekce/spanelsko/>

2.3 Třetí etapa

Třetí fázi lze označit jako rozšiřování o severské státy. Jmenovitě se jednalo o Rakousko, Finsko, Švédsko a Norsko. Všechny tyto státy byly součástí ESVO a po roce 1989, který na poli Evropy znamenal obrovské změny v geopolitické scéně, začaly uvažovat o širší spolupráci a hlubší integraci. Švédské hlavní téma pro vstup do společenství bylo zachování své neutrality. Z důvodu konce studené války, která ovlivnila veřejné mínění, se v referendu o vstupu vyjádřilo kladně 52,3 % voličů. Podobná situace se odehrávala i v sousedním Finsku. Země, která balancovala mezi západem a Sovětským svazem byla úzce provázána na ruský trh. Pád této ekonomiky a rozpuštění Sovětského svazu ji umožnil se odpoutat z mocenského sevření tzv. finlandizace a přeorientovat se více na západ. Pro vstup do společenství se v referendu vyjádřilo 57 % voličů. Norsko mělo již zkušenosti se snahou o připojení ke společenství z minulosti. Důležité národní téma byl rybolov, zemědělství, suverenita země a bohatství země, které plyne z těžby nerostných surovin. Vládní snaha o vstup je z dnešní perspektivy očividná a lze ji odvodit i například pozdním referendem. V době jeho konání již bylo známo, že se okolní země ke společenství přidají. Vstup do EU vyvolal vlnu odporu, která upozorňovala na problematiku části vstupu. Snížení zemědělských dotací, omezení rybolovu a nutnost dělby o národní bohatství. V referendu v roce 1994 se pro vstup do EU vyjádřilo 47,8% procenta voličů. Po tomto neúspěchu vláda oznámila, že se v blízké budoucnosti nebude znovu ucházet o členství v EU.¹⁶

2.4 Čtvrtá etapa

Čtvrtá fáze rozšiřování o země tzv. Východního bloku byla co do počtu zemí, které se o vstup ucházely, nejrozsáhlejší. Snahou bylo sjednocení do té doby rozdělené Evropy a vybudování demokratických států. Vstup těchto zemí byl již za přesně definovaných kritérií, které se nazývají Kodaňská kritéria, a to podle zasedání Evropské rady roku 1993 v tomto městě.

¹⁶ ARCHER, Clive. Norway, European integration and Atlantic security. 1. Oslo: Thousand Oaks, 1998. ISBN 0-7619-5967X.

2.4.1 Kodaňská kritéria

Kritéria pro demokratický právní stát, který respektuje lidská práva a menšiny, je mít institucionální stabilitu. Dále musí mít funkční tržní hospodářství, přijmout závazky plynoucí ze členství a efektivně zavádět normy, pravidla a nařízení. Nelze opomenout i dodržování cílů unie ať už politické, či hospodářské¹⁷. Dříve se jednalo o takzvané implicitní předpoklady, jelikož nebyly zakotveny v právním rámci unie.

Dne 16. 4. 2003 na základě podpisu přístupových smluv v Athénách se Evropská Unie rozšířila o dalších 10 členských států. Jednalo se o tři pobaltské státy Litva, Lotyšsko, Estonsko, za které velmi silně usilovalo Finsko z důvodu ekonomické spolupráce v regionu. O tři státy středomořské Malta, Slovinsko a řecká část Kypru a čtyři středoevropské státy Polsko, Slovensko, Maďarsko a Česká republika. Krom Kypru ve všech ostatních státech proběhla referenda, která potvrdila vstup do EU.

2.5 Pátá etapa

Pátá fáze jednala o připojení států Balkánského poloostrova a byla obdobná jako fáze předchozí. Velmi se dbalo na dodržení Kodaňských kritérií, jejichž naplnění zpomalilo vstup těchto států. Nutné byly zejména reformy v oblastech systému soudnictví a zefektivnění boje proti korupci a organizovanému zločinu. Evropská Komise tyto oblasti shledala jako problematické a pokud neprošly dostatečnou reformou dočasně pozastavila financování z fondů EU. Rumunsko ani Bulharsko nevyhlásilo referendum o vstupu do EU. Vstup do unie stvrdilo hlasování národních parlamentů. Některé země EU využily ochranného opatření o volném pohybu osob z důvodu zamezení přílivu pracovní síly z těchto zemí.

¹⁷ Glosář shmutí - EUR-Lex. EUR-Lex — Access to European Union law — choose your language [online]. [cit. 18. 1 .2022] Dostupné z: https://eurlex.europa.eu/summary/glossary/accession_criteria_copenhagen.html?locale=cs

Posledním členem, který vstoupil do EU je Chorvatsko. Po osmi letech od přístupových jednání z roku 2005 bylo přijato. Zásadní problémem vstupu byl spor v oblasti hranic s jiným členem EU a to Slovinskem. Slovinsko v roce 2008 dočasně pozastavilo přístupové rozhovory. Řešením byla dohoda obou zemí, že tento spor vyřeší arbitráž OSN.¹⁸ Druhý a neméně významný problém Chorvatska bylo naplnění Kodaňského kritéria o lidských právech a ochraně menšin. Chorvatsko z tohoto důvodu vydalo osoby před Mezinárodní trestní tribunál v Haagu. Tyto osoby byly zodpovědné za závažné porušení humanitárního práva při válce v Jugoslávii. Obyvatelé země stvrdili vstup do EU referendem, kde se pro vyjádřilo přes 66 % voličů.¹⁹

¹⁸ DUŠEK, Jiří. Historie a organizace Evropské unie. 2., přeprac. a dopl. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2011. ISBN 978-80-86708-95-9. str. 30-31

¹⁹ Chorvatsko - Euroskop. Hlavní strana - Euroskop [online]. Copyright © 2005 [cit. 11.03.2022]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/clenske-staty/chorvatsko/>

3 Evropský parlament v kontextu změn primárního práva

Po smlouvě o jednotných orgánech se do dnešní doby ustanovilo mnoho smluv, které ovlivnily podobu Evropské unie do formy, v jaké ji známe dnes. Tato práce je zaměřena pouze na jednotlivé smlouvy a jejich vliv na fungování Evropského parlamentu, případně i kontext pro celou EU.

3.1 Lucemburská smlouva

Po sloučení a zvýšené agendě byla velká poptávka po vlastních finančních zdrojích a s nimi spojená regulace. Dne 22. 4. 1970 se ustanovila První rozpočtová smlouva, později nazývaná Lucemburská smlouva. Ta kromě příjmů společenství upravila i pravomoc EP. Ten mohl v nemandatorních výdajích navrhopvat změny. Podnět k rozšíření pravomocí podala i Vedelova zpráva vydaná v roce 1972.²⁰ Byla vypracována nezávislými experty a hlavní body byly vyzdvižení EP jako nutnost pro demokratičnost Společenství a apel na zvýšení pravomocí EP v legislativním procesu.

3.2 Bruselská smlouva

Smlouva je známá spíše pod názvem Druhá rozpočtová smlouva, která dále upravuje rozpočtové pravomoci EP. Díky zkušenosti z aplikace Lucemburské smlouvy vyšlo najevo, že pokud Parlament nebude mít alespoň menšinový podíl na tvorbě rozpočtu, tak jsou jeho pravomoci v této oblasti zcela zbytečné. Dle Bruselské smlouvy měl Parlament pravomoc vrátit rozpočet jako celek k přepracování.²¹ S touto zásadní pravomocí získal i souhlasnou proceduru, tedy možnost podílet se na rozpočtových záležitostech.

²⁰ DOČKAL, Vít, Petr KANIOK a Jan ZÁVĚŠICKÝ. Evropský parlament. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007.str 24 ISBN 978-80-210-4329-9.

²¹ Treaty amending Certain Financial Provisions (22 July 1975) - CVCE Website. Accueil - CVCE Website [online]. Copyright © 2022 CVCE.EU [cit. 11.03.2022]. Dostupné z: https://www.cvce.eu/obj/treaty_amending_certain_financial_provisions_22_july_1975-en-bd96621d-f5e8-4b9f-9785-c5bd0f0cfed4.html

3.3 Jednotný evropský akt

Pokud lze označit první přímé volby do EP jako milník evropského společenství, druhým milníkem se musí najisto označit Jednotný evropský akt (JEA), který byl přijat 28. 2. 1986. Akt je skokem v oblasti demokratizace legislativního postupu a posílení Evropského parlamentu. Mimo EP akt upravuje celkové pravomoci Unie, vytváří rozsáhlý vnitřní trh a rozšiřuje cíle a oblasti, které byly zadány v roce 1957 smlouvou o EHS. Také mění hlasování v Radě z jednomyslného na kvalifikovanou většinu. Již v preambuli je prohlášení o přetvoření státu do jednotné unie, jedná se tedy o předzvěst Evropské unie. Pro EP jsou důležité články 6 a 7 JEA, které zcela mění přijímání sekundárního práva a fungování dalších orgánů. Parlament, který v sekundární normotvorbě pouze figuroval jako konzultant, získává podíl na tvorbě tím, že před jednáním Rady, která přijímá společný postoj, musí podat své stanovisko. Tento postup byl využíván asi u desítky právních základů Akt dále upravuje možnost členství v EHS, které je možné po získání souhlasu Evropského parlamentu na základě jednomyslného rozhodnutí Rady.. Znamenalo to položení základů EP jako spolu normotvůrce.²² Nelze opomenout to, že se za pomoci Aktu znovelizovala ustanovení zakládajících smluv EHS.

3.4 Maastrichtská smlouva

Maastrichtská smlouva změnila předchozí evropské smlouvy a vytvořila Evropskou unii založenou na třech pilířích – Evropském společenství, společné zahraniční a bezpečnostní politice (SZBP) a na spolupráci v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí (SVV). Takto ji uvádí na svých oficiálních stránkách EU. Smlouva vešla v platnost 1. 11. 1993 po ratifikaci všech dvanácti členů. Založila také právní úpravu pro hospodářskou unii a zavedla harmonogram kroků s cílem měnové unie.

²² Vývoj do přijetí Jednotného evropského aktu | Fakta a čísla o Evropské unii | Evropský parlament. [online] [cit.11.03.2022]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/2/vyvoj-do-prijeti-jednotneho-evropskeho-aktu>

Z pohledu občana členské země měla tato smlouva vliv nejen na jeho právo volit a být volen, ale i na ochranu v oblasti lidských práv, či ochranu při cestách do třetích zemí, kde má nárok na diplomatickou a konzulární ochranu od členských států. To platí, pokud země, z které občan pochází zde nemá své zastoupení. Tento moment lze označit jako snahu o vznik pojmu Občan Evropské unie.²³ Občané také mohli vytvářet petice v záležitost Společenství, které se podávají Evropskému parlamentu.

Evropský parlament získal pravomoci v legislativním procesu, kde nově mohl iniciovat návrh v oblasti, kde má za to, že je potřeba právního aktu Unie k provedení primárního práva. Dále získal možnost vytvářet vyšetřovací výbory za podmínky, že žádost podá jedna čtvrtina poslanců. Díky lepší ochraně lidských práv vznikl i institut ombudsmana, kterého jmenuje Parlament. Po svém šetření podstupuje věc dotčenému orgánu, který sdělí své stanovisko a celou zprávu předá EP. V oblasti rozpočtových pravomocí nabyt Evropský parlament funkci schvalování rozpočtu a udělování absolutoria. Dále přezkoumává finanční bilanci a zprávu z nově vzniklého orgánu Účetního dvora. Proměnou prošla také procedura jmenování Komise. Před přijetím této smlouvy nebylo třeba souhlasu EP k jmenování komisařů Komise. Po přijetí změny Parlament nabyt práva schvalovat konečné složení Komise. Změny pokračují díky Amsterodamské smlouvě, která dokončila prvopočátky politické unie.²⁴

3.5 Amsterodamská smlouva

Amsterodamská smlouva vstoupila v platnost 1. 5. 1999. Tato smlouva je třetí ujednání, které mění smlouvy Evropského společenství a Evropské unie. Jedná se o reformy, které mají pomoci k dosažení nově vytyčených cílů a přípravě na rozšiřování počtu členů o východní blok.

²³ Maastrichtská smlouva a Amsterodamská smlouva | Fakta a čísla o Evropské unii | Evropský parlament. [online].] [cit.11.03.2022] Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/3/maastrichtska-smlouva-a-amsterodamska-smlouva>

²⁴ TICHÝ, Luboš. Evropské právo. 5., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-546-6. str.18-19

I v této smlouvě dochází k rozšiřování pravomocí EP. Při postupu spolurozhodování, který byl rozšířen o další právní základy se staly Parlament a Rada rovnocennými partnery. Pro porovnání stavu Parlamentu po nabytí této pravomoci a Parlamentu ve Smlouvě o jednotných orgánech lze uvést, že se jedná o zcela jiné instituce, které spolu pouze sdílí název. V oblasti kontrolní pravomoci Parlament mimo schválení celé Komise předem schvaluje předsedu této instituce. Parlamentu se zvýšil počet křesel na 700 díky čl. 189 a při přímé volbě poslanců byla přidána pravomoc Společenství přijmout společné zásady.

3.6 Smlouva z Nice

Na finském předsednictví se stanovilo, že je potřeba najít odpovědi na nevyřešené otázky z Amsterdamu. Zahájily se přípravy na mezinárodní konferenci. Jednalo se zejména o velikost a složení Komise po příchodu nových členů. V oblastech, které ještě nebyly upraveny smlouvou z Amsterdamu, se změnilo jednomyslné hlasování na kvalifikovanou většinu. Začátek platnosti této smlouvy je datován na 1. 2. 2003.

Evropský parlament se dále upravuje pro rozšiřování unie. Byl zvýšen počet poslanců z 700 na 732, i když sám Parlament byl pro zachování počtu. Parlament žádal o možnost volit předsedu Komise, avšak tato pravomoc mu byla odmítnuta. Ina Sokolka shrnuje rozšíření pravomocí takto: „*Evropskému parlamentu bylo podobně jako Radě, Komisi a členským státům umožněno z právního hlediska zpochybnit rozhodnutí Rady, Komise nebo Evropské centrální banky, a to z důvodů nedostatečných pravomocí, porušení podstatných procedurálních požadavků, porušení Smlouvy nebo kterékoli judikatury vztahující se k jejímu uplatnění, nebo z důvodu zneužití pravomocí. Legislativní pravomoci Parlamentu byly posíleny mírným rozšířením působnosti postupu spolurozhodování i tím, že v oblastech, na něž se tento postup vztahuje, musí Parlament vyslovit souhlas se zavedením posílené spolupráce. Parlament je rovněž žádán o stanovisko v případech, kdy Rada vydá prohlášení o nebezpečí závažného porušování základních práv v některém členském státě.*“²⁵ Díky rozšíření pravomoci spolurozhodování o další oblasti se stal Parlament zase bližším partnerem Rady. EP se zapojil do příprav na mezinárodní konferenci. Ve svých vyjádřeních vyslovil žádost, aby následující konference byla transparentní a měla na ní své zástupce, kteří by reprezentovali občany Unie.

3.7 Lisabonská smlouva

Jedná se o poslední pozměňující smlouvu, který upravuje primární právo EU. Tato smlouva vešla v platnost 1. 12. 2009. Uběhlo tedy už 13 let bez hlubší změny EU a jejího fungování. Za uběhlou dobu vzniklo hned několik krizí, které poukázaly na nedostatky Lisabonské smlouvy. Na nevyužívání jejího potenciálu upozornil i EP ve svém usnesení.²⁶ Z tohoto důvodu zahájila EU novou konferenci s názvem Konference o budoucnosti Evropy.²⁷ Koncept Lisabonské smlouvy vychází z návrhu Evropské ústavy, kterému dal vzniknout Konvent.

²⁵ Niceská smlouva a Konvent o budoucnosti Evropy | Fakta a čísla o Evropské unii | Evropský parlament. [online]. [cit. 11.03.2022] Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/4/niceska-smlouva-a-konvent-o-budoucnosti-evropy>

²⁶ EUR-Lex - 52017IP0049 - EN - EUR-Lex. EUR-Lex — Access to European Union law — choose your language [online]. [cit. 2022-02-12] Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52017IP0049>

²⁷ Konference o budoucnosti Evropy | Evropská komise. European Commission | Choose your language | Choisir une langue | Wählen Sie eine Sprache [online]. 20212021 [cit. 2022-02-12] Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/conference-future-europe_cs

3.7.1 Konvent a Evropská Ústava

Konvent jakožto pracovní orgán byl složený ze 102 členů, kde většinu (72) tvořili členové Evropského parlamentu. Zbývající část zaujímali představitelé národních parlamentů. Cílem bylo vytvoření Evropské ústavy, která mimo jiné měla i kodifikovat všeskeré psané primární právo (komunitární a unijní) včetně Listiny základních práv EU a relevantní judikatury ESD.²⁸ Ústava vytvářela právní subjektivitu EU a klasifikovala kompetence Unie, vytvořila novou funkci, srovnatelnou s kompetencemi ministra zahraničních věcí. Rozsah změny, která by Ústava zanesla do unijního práva byl natolik široký a obsáhlý, že by musela být ratifikována všemi členskými státy. Návrh Ústavy po neúspěšných referendech v Nizozemsku a Francii ratifikovala pouze malá část z členských států a tak tento projekt, který vznikl zejména díky Evropskému parlamentu ztroskotal.

3.7.2 Změny zapříčiněné Lisabonskou smlouvou

Hlavní změnou je změna názvů. Celkově se Evropské společenství mění na Evropskou unii s tím jsou spojené i změny zakládajících smluv. Smlouva o založení Evropského společenství je přejmenována na „Smlouvu o fungování Evropské unie“ (SFEU). Jedním z důvodů nepřijetí Evropské Ústavy byl i článek, který potvrzoval nadřazení práva EU nad právem vnitrostátním. Lisabonská smlouva, toto exaktní vyjádření nahradila prohlášením, kde se stanovuje, že podle ustálené judikatury Evropského soudního dvora je zde jasné stanovisko. I přes toto prohlášení je v dnešní době veden spor s Polskem kvůli vyjádření polského ústavního soudu, který tuto nadřazenost Unijního práva zpochybňuje. Je zde i definován postup, pro případné vystoupení členského státu. Jedná se o článek 50 Smlouvy o Evropské Unii.

²⁸ TICHÝ, Luboš. Evropské právo. 5., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-546-6. str. 26

Pro Evropský parlament přijetí Lisabonské smlouvy znamenalo další rozšíření svých pravomocí. Změna v oblasti konventu znamenala, že Parlament má za předem definovaných pravidel pravomoc navrhopvat změny v primárním právu. Legislativní pravomoc byla rozšířena ze spolurozhodování na „řádný legislativní postup“ rozšířen byl i počet politik do ve kterých může EP rozhodovat. Tento počet se více než zdvojnásobil a čítá celkem 73 oblastí. Se vznikem nového rozpočtového procesu získává EP zcela rovnocenné postavení vůči Radě.²⁹ Příchod nových členských států způsobil nižší poměrné zastoupení v Parlamentu a z tohoto důvodu bylo rozhodnuto o zvýšení počtu poslanců na 751, kde rozdělení křesel bude poměrně sestupným způsobem kde minimální počet poslanců je definován na 6 a maximální počet poslanců na číslo 96.

²⁹ PAVY, Eeva. *Lisabonská smlouva* [online]. Brusel: Evropská unie, 2021 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/5/lisabonska-smlouva>

4 Evropský Parlament

Evropský Parlament (EP), je jeden ze sedmi základních orgánů Evropské unie a je součástí institucionálního rámce. Parlament v rámci EU působí jako zástupce veřejného mínění a vyjadřuje vůli občanů unie.³⁰

Evropský parlament prošel od svého vzniku řadou velmi důležitých změn a rozšíření pravomocí, jak již bylo nastíněno v předchozí části práce. Dnes je jednou z klíčových orgánů Evropské unie. Je také jediným prvkem zastupitelské demokracie v EU, která je přímo volena. Jedná se o právní základ EP, který byl ustanoven v čl. 10 SEU ve znění: „*Občané jsou na úrovni Unie přímo zastoupeni v Evropském parlamentu.*“³¹ I když je dnes nepředstavitelné fungování Evropské unie bez orgánu jako je Evropský parlament, v počátcích se spíše jednalo o poradní orgán bez nějaké vyšší potřeby. Evropský parlament v průběhu vývoje společenství neměl velký vliv na rozvoj evropské integrace. Z tohoto důvodu se mohl zaměřit na problémy EU a s pomocí získání pravomocí je vyřešit. Jako příklad lze uvést snížení demokratického deficitu Unie za pomoci přímé volby. Tento problém není stále zcela vyřešen.³² Dalším příkladem je vytvoření systému kontroly v podobě schvalování rozpočtu Evropské unie.

4.1 Historický kontext přímé volby

První zlomový okamžik pro tuto instituci bylo přijetí aktu o všeobecných přímých volbách do Evropského parlamentu v roce 1976 a naplnění tohoto aktu volbami v roce 1979. Z důvodu malých pravomocí, které Parlament měl, si po volbách zcela po právu odůvodňoval potřebu jejich zvýšení, protože je hlasem občanů Unie a ty nelze takto upozadovat. S postupným růstem pravomocí narůstá i otázka rozvržení sil v Parlamentu. Každá členská země volí pouze určitý počet svých zastupitelů. Tento počet je i čtyřicet let po první volbě stále rezonující téma, a to například v kontextu Brexitu a uvolnění 73 poslaneckých mandátů.

³⁰ TICHÝ, Luboš. Evropské právo. 5., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). str 124 ISBN 978-80-7400-546-6.

³¹ Evropské právo: zakládací smlouvy : přistoupení ČR k Evropské unii : volby do Evropského parlamentu : redakční uzávěrka?? .. Ostrava: Sagit, [2004]-. ÚZ. ISBN 978-80-7488-489-4.

³² Český rozhlas Plus [online]. Copyright © 1997 [cit. 14.03.2022]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/evropsky-parlament-neni-radno-podcenovat-7841965>

K přímým volbám se Parlament přiblížil poprvé v roce 1951, kdy ve smlouvě byla kromě možnosti obsazování delegátů pomocí národních parlamentů i možnost všeobecných voleb. I přes výběr první možnosti se otevřelo téma, zda nemá být Parlament (v té době Společné shromáždění) volen napřímo. Na příští desetiletí se tato otázka dostávala do pozadí. Francie v čele s prezidentem Charlesem de Gaullem odmítala přímou volbu, jakožto další posílení nadnárodního charakteru společenství. Protože byla potřeba jednomyslného rozhodnutí Rady pro tuto změnu veškeré snahy utichly³³. Následovala krize společenství v šedesátých letech, kde bylo nutné řešit palčivější otázky, než byly přímé volby. Téma se znovuotevřelo v sedmdesátých letech na Haagském summitu. Otevřelo se zde pod hrozbou žaloby na Radu pro nečinnost. Téma přímých voleb mělo vyřešit jak větší legitimizaci aparátu Společenství, tak i problém demokratického deficitu.³⁴ Na summitu v roce 1974 konaném v Paříži se usneslo, že první přímé volby budou v co možná v nejbližší době. I přes rozpory v oblasti počtu křesel Evropského parlamentu se dosáhlo v roce 1976 konečného rozhodnutí, které bylo následováno přijetím Aktu o Volbě členů Evropského parlamentu ve všeobecných a přímých volbách Radou. Tento akt se nazývá Bruselským aktem.

4.1.1 Bruselský akt

Bruselský akt neboli akt o všeobecných přímých volbách zavedl pouze základní pravidla pro přímé volby a musel být ratifikován každou zemí společenství. Francie a Velká Británie proces ratifikace natolik prodloužila, že plánovaný termín na přelom jara a léta roku 1978 musel být o rok posunut. S prvním zvolením Evropského parlamentu přímo se obrátil přístup zastupitelů v tomto orgánu. Dřívější členové byli nejen členy Evropského parlamentu, ale i parlamentů národních. Obrazně řečeno seděli na dvou křeslech zároveň, přičemž křeslo v národním parlamentu disponovalo silnějšími pravomocemi. Nutnost obhájit si místo ve svém parlamentu podmiňovalo pokračování funkce v parlamentu Evropském. Obecně lze tvrdit, že účast v Evropském parlamentu nebyla tak vysoká jako je v případě přímé volby.

³³ Charvat, Jakub. (2015). Volby do Evropského parlamentu v historické perspektivě: od principu delegace k hledání jednotné volební procedury. *Civilia*. 6. 32-51.

³⁴ 60. léta - Euroskop. Hlavní strana - Euroskop [online]. Copyright © 2005 [cit. 14.03.2022]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/historie-eu/60-leta/>

Přijímání rozpočtu v roce 1980, v té době jedné z nejdůležitějších funkcí Parlamentu, se několikrát přerušilo a znovu vrátilo k přepracování. Parlament po svém zvolení začal okamžitě konat a využívat své pravomoci naplno ve prospěch celé Unie.³⁵

4.2 Právní zakotvení

Právní úprava Evropského parlamentu je ustanovena v primárním právu EU. Přesněji se jedná o Smlouvu o Evropské unii (SEU), Smlouvu o fungování Evropské unie (SFEU), Smlouvy o založení Evropského společenství pro atomovou energii (SESAE), Protokol č. 6 o umístění sídel orgánů a některých institucí, subjektů a útvarů Evropské unie a Akt Rady o všeobecných a přímých volbách poslanců Shromáždění.³⁶

Velikosti, složení, funkce a funkční období členů EP upravuje čl. 14 SEU. Článek definuje maximální počet poslanců EP, a to na počet 751. Dále tento odstavec stanovuje minimální hranici a maximální zastoupení členských států na 6 respektive 96 poslanců. Složení EP přijímá Evropská rada. Volební období je zde pětileté. V tuto chvíli má Evropský Parlament 705 poslanců z důvodu vystoupení Spojeného království. Z jejich 73 křesel bylo 27 znovu rozděleno mezi jednotlivé státy na základě principu poměrného sestupného zastoupení.³⁷

³⁵ FIALA, Petr, Ondřej KRUTÍLEK a Markéta PITROVÁ. Evropská unie. 3., aktualizované, rozšířené a doplněné vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2018. s. 372 ISBN 978-80-7325-450-6.

³⁶ TICHÝ, Luboš. Evropské právo. 5., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-546-6. str.125

³⁷ Přerozdělení křesel v Evropském parlamentu po brexitu | Zpravodajství | Evropský parlament. [online]. [cit. 11. 03.2022]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/press-room/20200130IPR71407/prerozdeleni-kresel-v-evropskem-parlamentu-po-brexitu>

4.3 Volební systém

I přes to, že si každý stát Unie volí pravidla vnitrostátní pro volby do EP je zde několik společných pravidel. Volby musí být založeny na poměrném zastoupení.³⁸ Dosažení tohoto bodu je složité z důvodů různých velikostí členských zemí. Pro srovnání Německo mělo v roce 2019 přes 83 milionů obyvatel vůči Maltě s půl milionem obyvatel. Rozhodnutí Rady z roku 2013 uvádí, že: „*poměr mezi počtem obyvatel a počtem míst jednotlivých členských států před zaokrouhlením na celá čísla se liší v závislosti na lidnatosti státu tak, aby každý poslanec Evropského parlamentu z lidnatějšího členského státu zastupoval více občanů než poslanec z méně lidnatého státu a naopak, aby platilo, že čím je členský stát lidnatější, tím má nárok na více míst.*“³⁹ Každá země má možnost nastavení si minimální prahu pro získání mandátů. Tato hranice nesmí překročit 5 % odevzdaných platných hlasů. Česká republika využívá této možnosti a má nastaven minimální práh na 5 %. U volebních obvodů s více jak 35 mandáty je povinnost nastavit minimální práh mezi 2 % až 5 % do roku 2024, dle rozhodnutí Rady 2018/994.⁴⁰ Zmíněný volební obvod si jednotlivé členské státy volí samy. Jedná se o koncept využitelný výhradně pro větší členské státy a v tuto chvíli ho využívají čtyři členské státy. Věková hranice je pro možnost aktivní volby stanovena na 18 let. Jsou zde výjimky pro členské státy, kde je umožněno volit již od nižšího věku, z důvodu zachování integrity státu a případné složitosti volby, kde by daný občan mohl volit ve vnitrostátních volbách, ale do evropských nikoliv. Pasivní možnost volby do Evropského parlamentu je stanovena směrnicí Rady 93/109/ES, kde je samozřejmý požadavek aby kandidát byl občanem členského státu. Článek 20 odstavec 2.b v této souvislosti uvádí: „*právo volit a být volen ve volbách do Evropského parlamentu a v obecních volbách v členském státě, v němž mají bydliště, za stejných podmínek jako státní příslušníci tohoto státu.*“⁴¹ Věková hranice je zde nastavena obdobně jako u aktivní volby, a to na minimálně 18 let. I zde platí výjimky zejména pro státy východní Evropy kde je stanoven věkový limit na 21 let.⁴² Nejvyšší věk pro pasivní volbu je v Řecku a to na hranici 25 let věku. Termín voleb je již od roku 1976 neměnný. Konají se vždy od čtvrtka do neděle, kdy výsledky nesmějí být zveřejněny až do uzavření posledních hlasovacích místností. Na kandidátních listinách mohou lidé volit své vybrané kandidáty, za pomoci preferenčních hlasů. Pouze šest států má preferenční hlasy zakázané.⁴³

5 Právomoci EP

Pro pochopení významu Evropského parlamentu jakožto instituce, do které občané EU volí své zástupce, je nutné znát veškeré pravomoci a funkce. Lze vůbec kvalifikovaně vybrat svého zástupce ve volbách, pokud občané netuší, zda jejich poslanec či poslankyně může o vybraném tématu jakkoliv rozhodovat? Můj osobní názor zní, že nikoliv. Následně jsme tedy svědky toho, že ve volbách rozhodují národní témata, na které nemají poslanci EP jakýkoliv vliv.⁴⁴ V Odborných knihách a článcích lze najít mnoho druhů dělení funkcí EP pro tuto práci jsem si vybral dělení politologa prof. PhDr. Petra Fialy Ph.D., LL.M a doc. PhDr. Markéty Pitrové, Ph.D. kteří dělí funkce na kontrolní, legislativní, rozpočtové a další.⁴⁵

³⁸ Volby do Evropského parlamentu. Cebre.cz [online]. Praha: CEBRE, 2021 [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: <https://cebre.cz/docs/volby-do-evropskeho-parlamentu>

³⁹ EU. ROZHODNUTÍ EVROPSKÉ RADY: kterým se stanoví složení Evropského parlamentu. In: . Brusel, 2013, ročník 2013, (2013/312/EU). Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013D0312>

⁴⁰ EUR-Lex - 32018D0994 - EN - EUR-Lex. EUR-Lex — Access to European Union law — choose your language [online]. [cit. 11.03.2022] Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32018D0994>

⁴¹ EU. Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie (Úřední věstník EU, C 326/47, 26. 10. 2012) Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=FI>

⁴² Volby do Evropského parlamentu - Volby. Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Copyright © 2021 Ministerstvo vnitra České republiky. Všechna práva vyhrazena. [cit. 11.03.2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/volby/clanek/druhy-voleb-volby-do-ep-volby-do-evropskeho-parlamentu.aspx>

⁴³ Evropský parlament: volební postupy [online]. Brusel: Evropská unie, 2021 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/21/evropsky-parlament-volebni-postupy>

⁴⁴ LIDÉ VOLILI PODLE DOMÁCÍ POLITIKY A „PROTI NĚKOMU“. EVROPSKÁ TÉMATA A OSOBNOSTI JE NEOSLOVILY. STEM [online]. 2009, 4 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: https://www.stem.cz/wp-content/uploads/2015/12/1836_1207.pdf

⁴⁵ DOČKAL, Vít, Petr KANIOK a Jan ZÁVĚŠICKÝ. Evropský parlament. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007. ISBN 978-80-210-4329-9. str.81

5.1 Legislativní pravomoc

Legislativní pravomoc je typická pro všechny parlamenty, jakožto schvalování legislativy a její vytváření. U této pravomoci se naráží na velmi diskutované téma. Legislativní iniciativu má v EU pouze Komise. Mnoho občanů v tomto zásadním faktoru vidí právě již zmiňovaný demokratický deficit. V České republice je často skloňovaný „diktát Bruselu,“ protože Poslanecká sněmovna má stejnou pravomoc a je často a chybně srovnávána s Evropským parlamentem. Tyto dvě instituce nelze srovnávat z důvodu zcela jiné konstrukce legislativního procesu. Při přijímání legislativní aktů navrhnutých EK dělíme postupy na řádný legislativní, kde má EP totožné postavení jako Rada a na postup zvláštní, kde je konzultační procedura a procedura souhlasu.⁴⁶

Konzultační procedura je nástrojem starším a v dnešní době se využívá pouze v oblasti vnitřního trhu a hospodářské soutěže. Jedná se o pozůstatek z dob Římské smlouvy, kdy měl EP hlavně poradní úlohu. Judikatura Soudního dvora stanovila, že Rada, i když není vázána názorem EP, nesmí učinit rozhodnutí do doby, než obdrží stanovisko Parlamentu. Tento postup je upraven v Jednacím řádu EP v člancích 47 až 49.⁴⁷

Proceduru souhlasu zavedl Jednotný evropský akt v roce 1986. Dříve zasahoval jen do dvou oblastí, ale dnes je rozšířen na veškeré změny Smluv. Využíván je i jako nelegislativní proces při ratifikacích dohod nebo v případě porušení základních práv, či při vstupování a odchodu členů. Jako příklad využití tohoto procesu je souhlas s přijetím Chorvatska jako člena EU.

⁴⁶ Pravomoci EP - Euroskop. Hlavní strana - Euroskop [online]. Copyright © 2005 [cit. 11.03.2022]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/instituce-eu/evropsky-parlament/pravomoci-ep/>

⁴⁷ Zvláštní legislativní postupy - Consilium. Home - Consilium [online]. [cit. 11.03.2022] Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/decision-making/special-legislative-procedures/>

5.1.1 Řádný legislativní postup

Na začátku legislativního postupu stojí návrh EK z iniciativy Evropské rady nebo Rady, případně od jednoho z těchto entit: Evropská investiční banka, Evropská centrální banka, Evropský parlament, Občanská iniciativa, Čtvrtina členských států. Návrh legislativního textu zpracuje parlamentní výbor, který je jeden z dvaceti šesti výborů EP. Na plenárním zasedání Parlament zaujme názor na danou legislativu. Může upravit či schválit beze změny. Následuje čtení v Radě, která ho může buďto schválit nebo také pozměnit a vrátit do druhého čtení. V druhém čtení Parlament přezkoumá stanovisko Rady. Zde již může být návrh zcela zamítnut a končí tím legislativní proces. Pokud zcela nesouhlasí s úpravou, navrhne pozměňovací úpravy a vrací legislativní text znovu Radě. Pokud ani v druhém čtení Rada neschválí veškeré úpravy Parlamentu, přichází na řadu dohodovací řízení.⁴⁸

5.1.2 Dohodovací řízení

Tento výbor je tvořen stejným počtem zástupců z Parlamentu a Rady. Vedou se zde přípravná jednání i se zapojením Komise. Tato třístranná jednání mají podklad v takzvaném „čtyřsloupcovém dokumentu“, který uvádí postoje a jednotlivé návrhy, které se k legislativnímu textu přidávaly v prvním a druhém čtení Rady a Parlamentu. Výsledky jednání jsou předloženy delegacím z Rady a Evropského Parlamentu. Delegace mají také přístup k návrhu Komise a jejímu stanovisku, které bylo přijato Parlamentem v druhém čtení. Na konci dohodovacího řízení se formálně schválí či zamítne dohoda. Pokud je potřeba hlasovat, je nutná podpora absolutní většiny členů. Delegace se ale snaží o nalezení konsenzu bez nutnosti hlasování.⁴⁹

⁴⁸ Řádný legislativní postup | Evropský parlament. [online]. [cit. 11.03.2022] Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/infographic/legislative-procedure/index_cs.html#step6-completetext

⁴⁹ Řádný legislativní postup | Evropský parlament. [online]. [cit. 11.03.2022] Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/infographic/legislative-procedure/index_cs.html#step6-completetext

5.2 Rozpočtová pravomoc

Rozpočtová pravomoc byla zesílena zejména v rámci Lisabonské smlouvy. Parlament se podílí na tvorbě finančního rámce Unie za pomoci svého souhlasu. Tento rámec je projednáván jednou za sedm let. Při jednáních o ročních rozpočtech Unie měl Parlament konečné slovo pouze u fakultativních výdajů. Se změnou pravomocí má v dnešní době konečné slovo i u výdajů obligatorních. Evropský Parlament konzultuje také celkovou výši vlastních zdrojů Unie a finálně schvaluje rozpočet. Při neshodě s Radou se zde využívá dohodovacího řízení. Rada na konci řízení nemusí souhlasit s rozpočtem, stačí pokud ho schválí Parlament. Evropská komise má plnou odpovědnost za naplňování přijatého rozpočtu. Komise podává hodnotící zprávu a Účetní dvůr přikládá svoji výroční zprávu. Na základě doporučení Rady Evropské unie Parlament rozhoduje o tom, zda udělí absolutorium, tzn. konečné schválení toho, jakým způsobem byl rozpočet v daném roce plněn.⁵⁰

5.3 Kontrolní pravomoc

Jedná se historicky první pravomoc, kterou nabyt Parlament. Parlament má politický dohled dle čl. 14/1 SEU nad aktivitami Unie. Tato kontrola probíhá zejména ve vztahu ke Komisi a v omezené míře vůči Radě. Komise vyslovuje důvěru Parlament a její předseda je navrhován s přihlédnutím k volbám do Evropského Parlamentu, toto pravidlo vychází z čl. 17 Lisabonské smlouvy. Zde se využívá termínu „Spitzenkandidát“ – lídři Evropských politických stran pro volby do Evropského Parlamentu. Na toto téma se zaměřuje další část práce. Politická skupina či parlamentní výbor má také možnost interpelace Rady a Komise. V případě, že Komise či Rada jedná v rozporu s předpisy EU má EP pravomoc požádat Soudní dvůr o zahájení řízení⁵¹. I přes tyto pravomoci a mnoho dalších jako jsou například přezkum peticí, podání žádosti na odvolání veřejného ochránce práv, zřízení vyšetřovací komise, či odvolání Komise, lze označit pravomoci celkově za slabé.

⁵⁰ Rozpočtové pravomoci. | [cit. 11.03.2022] Evropský parlament [online]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/cs/powers-and-procedures/budgetary-powers>

⁵¹ pravomoci EP - Euroskop. Hlavní strana - Euroskop [online]. Copyright © 2005 [cit. 11.03.2022]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/institute-eu/evropsky-parlament/pravomoci-ep/>

Již přes čtrnáct let nedošlo k hlubší změně primárního práva. Přes poslední zásah v podobě Lisabonské smlouvy je Evropský parlament stále v deficitu pravomocí vůči Radě a Komisi. Z důvodu nízké pravomoci a viditelnosti práce EP dlouhodobě klesá volební účast⁵² a s ní i možnost změn pravomocí pro EP, kterému se dostává pouze postupných změn, a to často v pozici, kdy byly tyto změny vynucené okolnostmi. Jedná se tedy o „začarovaný kruh“ ze kterého lze vystoupit pouze další reformou primárního práva EU.

⁵² Moravcsik, A. (2001). People and parliament in the european union: Participation, democracy, legitimacy. *The American Political Science Review*, 95(2), 512. Retrieved from <http://ezproxy.techlib.cz/login?url=https://www.proquest.com/scholarly-journals/people-parliament-european-union-participation/docview/214429100/se-2?accountid=119841>

6 Volby do Evropského Parlamentu

Událost, kterou lze označit jako „svátek demokracie“ upravuje dvojí právní systém. Postup pro konání voleb upravují právní předpisy EU. První právní zmínkou je Smlouva o Evropské unii v Hlavě II. Ustanovení o orgánech, kde se v článku 14 uvádí následující: „Členové Evropského parlamentu jsou voleni na dobu pěti let ve všeobecných a přímých volbách svobodným a tajným hlasováním.“⁵³ Na toto ustanovení navazuje SFEU, kde v článku 20 zní: „právo volit a být volen ve volbách do Evropského parlamentu a v obecních volbách v členském státě, v němž mají bydliště, za stejných podmínek jako státní příslušníci tohoto státu“. Čl. 22 SFEU upravuje pasivní a aktivní volební právo a omezuje ho na členský stát ve kterém má daný občan bydliště. Tato práva garantuje také Listina základních práv Evropské unie, a to v článku 39. Posledním ustanovením týkajících se voleb do EP v SFEU je článek 223, který nařizuje Parlamentu vypracovat návrh ustanovení pro volbu členů do EP. V článku jsou uvedené možnosti provedení voleb. Budťo konaných jednotným postupem pro všechny členské státy nebo podle zásad společných všem členským státům.

Akt o přímých všeobecných volbách zastupitelů do shromáždění z roku 1976 upravuje průběh voleb. Tento akt vznikl v době před první přímou volbou v roce 1979 a byl mnohokrát pozměňován. Poslední novelizace byla na základě rozhodnutí Rady provedena v roce 2018. V této novele se nově schválily možnosti hlasování s předstihem, korespondenčně, elektronicky či za využití internetu. Dále se povolilo, aby na volebních lístcích bylo vyobrazeno logo evropské politické strany, pod kterou je sdružena strana vnitrostátní. Umožnilo se také nastavení minimální prahu pro přiděl mandátů, a to na maximální výši 5 % platných hlasů. Pokud má členský stát více jak 35 mandátů, musí tento práh nastavit do voleb v roce 2024. Článek 3a novely uvádí: „Pokud vnitrostátní právní předpisy stanoví pro volby do Evropského parlamentu lhůtu pro předkládání kandidatur, musí být tato lhůta nejméně tři týdny před datem stanoveným příslušným členským státem pro pořádání voleb do Evropského parlamentu podle čl. 10 odst. 1.“

⁵³ Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii (Úřední věstník EU, C 202, 07. 06. 2016).

Zvláštností voleb do EP je fakt, že spíše než označení „nadmárodní evropské volby“, je více odpovídající definice národních voleb, které probíhají současně (v rámci jednoho týdnu od čtvrtka do neděle) ve všech státech Evropské unie. Z historického pohledu se tak z poloviny naplnila snaha evropských politiků EP. Dosáhlo se na přímou volbu do EP, na druhou stranu ani po více jak 40 letech od prvních voleb zde není jednotný volební systém.

6.1 Volby do EP v roce 2019

Květnové volby do Evropského parlamentu mohou nést klišé typické pro volby do parlamentu, a to, že se v nich rozhoduje o budoucnosti země. Toto klišé, které slycháváme ve volbách do Parlamentu v ČR každé čtyři roky, bylo pro volby do EP ospravedlnitelné. Zaprvé politická scéna v EU se od těch minulých voleb velmi změnila. Do popředí se dostali populisté, které získávali svoji voličskou skupinu na úkor klasických politických stran. Rétorika populistů vůči EU byla a je víceméně euroskeptická, podpořená obviňováním EU za problémy daného členského státu. Druhé téma rezonující v zemích EU bylo vystoupení Spojeného království z Unie, podle článku 50 SEU. Mnoho politologů a politických špiček se obávalo vlny vystoupení členských států. U nás lze jako příklad obou dvou vlivů označit volební kampaň SPD, která na plakátech uváděla slogan „Odejeme po anglicku“. V zahraničí ku příkladu strana Marine Le Pen také prosazovala odchod z EU a opuštění eura.⁵⁴

⁵⁴ Ivan David: Z EU by mohlo odejít více států zároveň • mujRozhlas. mujRozhlas • Poslouchám, co chci [online]. Copyright © [cit. 12.03.2022]. Dostupné z: <https://www.mujrozhlas.cz/dvacet-minut-radiozurnalu/ivan-david-z-eu-mohlo-odejit-vice-statu-zaroven>

V porovnání s předchozími roky se dramaticky zvýšila volební účast v celé Evropské Unii. Jednalo se o nejlepší účast za posledních 20 let.⁵⁵ Vysvětlením mohou být krize, se kterými se Evropská unie potýkala. Také odklonění Spojených států amerických od bližší spolupráce s EU jako partnerem, díky protekcionismu Donalda Trumpa. Globální oteplování a viditelné dopady i na území evropských států zvýšila podporu ekologicky zaměřených eurostranám. V Německu se zvedla skoro až dvojnásobně podpora Zelených a podobný trend bylo možné sledovat i v ostatních státech Evropské Unie. S vyšší volební účastí k volbám dorazilo jak více lidí podporujících další integraci, tak i mnoho euroskeptiků. Na rozložení křesel v Evropském parlamentu je možné sledovat růst populistické radikální pravice. Imigrace a ohrožování klasických hodnot jakožto hlavní témata, těchto stran byla ve volebních kampaních zřetelně viditelná. Důrazně také prezentovali svůj negativní postoj vůči Evropské unii, který jim získal voličské jádro radikální euroskeptiků.⁵⁶

⁵⁵ European Parliament elections 2019: results and analysis. House of Commons Library [online]. Velká Británie, 2019 [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-8600/>

⁵⁶ Five key trends from the 2019 European Parliament elections | EUROPP. LSE Blogs | Expert analysis & debate from LSE [online]. Copyright © LSE 2022 [cit. 13.03.2022]. Dostupné z: <https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2019/05/29/five-key-trends-from-the-2019-european-parliament-elections/>

7 Volby do Evropského parlamentu v ČR

Se vstupem České republiky do EU se dne 18. 2. 2003 přijal zákon č.62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů. Zákon od doby svého vzniku prošel celkem osmi novelizacemi. Aktuální znění je upraveno novelou č. 282/2020 Sb. Zákon vychází ze zásad uvedených v Aktu a ve Směrnici, Ústavě České republiky, Listiny základních práv a svobod a z Listiny základních práv Evropské unie. Obdobný zákon je v české legislativě – zákon č.247/1995,o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, který je v důležitých aspektech a zásadách podobný. Zde nelze opomenout rozdíl ve volebních obvodech, kde ve volbách do EP je pouze jediný obvod tvořený územím České republiky.⁵⁷ Vůči ostatním zemím EU je Česko raritou tím, že samotné volby probíhají dva dny. V ostatních členských zemích EU je obvyklý pouze jeden stanovený volební den. Obecně se uvádí, že v ČR dvoudenní volby zvyšují volební účast⁵⁸. K tomuto faktu napomáhá i to, že druhý volební den spadá na sobotu, tedy den mimo pracovní týden.

Za dobu účinnosti tohoto zákona u nás proběhly čtyři volby, a to v letech 2004, 2009, 2014 a 2019. Volby byly rozlišné co do počtu volených poslanců v důsledku rozšiřování Evropské unie. Dnes je voleno 21 poslanců do EP, ale v roce 2004 v prvních volbách jich bylo díky proporcionalitě voleno 24. Trend v oblasti kandidujících subjektů má tendenci mírného růstu. Z 31 volebních stran v roce 2004 na 39 registrovaných. Volební účast ve volbách do EP v ČR je nízká. Řadíme se k zemím, kde je volební účast minimální a v porovnání s průměrem EU jsme na necelé polovině. Volební účast je máme obdobnou jako Slovinci, Slováci nebo Chorvaté. Teorií, proč je volební účast nízká je mnoho, nýbrž teorie dominující v literaturách pro Evropské volby je jedna. Teorie voleb druhého řádu.

⁵⁷ ČESKO. Zákon č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2022 [cit. 13. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-62>

⁵⁸ Volit v jeden den? Hlasy pro i proti - *Novinky.cz*. *Novinky.cz* – nejčtenější zprávy na českém internetu [online]. Copyright © 2003 [cit. 14.03.2022]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/volit-v-jeden-den-hlasy-pro-i-proti-40002391>

7.1 Teorie voleb druhého řádu

Teorie je založená na myšlence, že volby do národních parlamentů považují jak voliči, ale také strany za ty nejdůležitější. Vyplývá z nich největší možnost získat moc a finanční prostředky. Tyto volby označují Karlheinz Reif a Hermann Schmitt za volby prvního řádu. Do voleb druhého řádu se řadí volby regionální, senátní a také volby do Evropského parlamentu. Při porovnání volebních účastí je tedy očividné, že volební účast do EP bude nižší než k volbám do národních parlamentů. Teorie vznikla v kontextu prvních přímých voleb do EP a tudíž je zcela očividné, že po 40 letech vývoje má své limity uplatnění. Autoři teorie vymezili šest oblastí, za pomoci kterých je možné analyzovat volby. Dle dimenze významu, specifické arény, institucionálně procedurální dimenze, dimenze volebních kampaní, politické proměny v hlavní aréně, sociální a kulturní změny.⁵⁹

7.2 Volby do EP v ČR 2019

Zahájení voleb do Evropského parlamentu lze datovat dnem rozhodnutí prezidenta republiky. Ing. Miloš Zeman vyhlásil volby 8. 1. 2019 *podle čl. 63 odst. 2 ústavního zákona č. 1/1993 Sb.⁶⁰, Ústava České republiky, § 3 odst. 2 zákona č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů, a na základě rozhodnutí Rady Evropské unie ze dne 22. května 2018, kterým se stanoví doba konání deváté volby členů Evropského parlamentu ve všeobecných a přímých volbách, vyhlašuji volby do Evropského parlamentu a stanovím dny jejich konání na pátek 24. května 2019 a sobotu 25. května 2019.* Tento právní dokument kontrasignoval tehdejší předseda vlády Ing. Andrej Babiš.

⁵⁹ CHARVÁT, Jakub a Pavel MAŠKARINEC. Volby do Evropského parlamentu v Česku v roce 2019: stále ještě druhořadé volby?. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2020. Politologická řada. ISBN 978-80-7325-502-2. str. 17

⁶⁰ ČESKO. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ústava České republiky. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2022 [cit. 13. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>

Pro zběžnou analýzu výsledků voleb v roce 2019 je potřebné zanalyzovat politickou scénu, které volbám předcházela. Již druhým rokem vládl v ČR Andrej Babiš a jeho menšinový kabinet v koalici s ČSSD za podpory komunistů. Celkově bylo v Poslanecké sněmovně 9 politických subjektů, které reflektovaly fragmentaci české společnosti. Vláda, která byla zatížena zejména kauzami premiéra ve spojení s dotacemi Evropské unie. Transparency International podala v roce 2018 podnět k Evropské komisi pro podezření ze střetu zájmů. Tento podnět následovaný šetřením nedospěl k závěru před volbami a její výsledek tudíž neovlivnil volby. I přes silně medializované kauzy, kterým čelila vláda Andreje Babiše jeho vláda a zejména neztrácela důvěru české společnosti⁶¹. Obraz vládnoucího hnutí ANO 2011 poškodila až kauza v březnu roku 2019 kdy NCOZ zasahovala na městském úřadu Brna-střed. Obraz vládních stran tedy před volbami nelze hodnotit zcela pozitivně. Odrazem tohoto je i volební výsledek ANO 2011, které i přes své vítězství ve volbách nezískalo srovnatelný výsledek s Parlamentními volbami v roce 2017, kde se zisk hlasů přibližoval 30 %. Strany, které v té době byly v opozici, získaly vůči volbám do Parlamentu vyšší procento hlasů. Kauzy hnutí ANO 2011 nelze označit jako jediný důvod vyššího zisku hlasů. V neprospěch vládních stran hraje složitější situace při obhajování hlasů voličů, právě z důvodu, že se jedná o vládní strany.

Výzkum CVVM z dubna 2019, kde měli dotazovaní odpovídat na otázku důležitosti jednotlivých voleb vyšel následovně. Pouze 53 % dotázaných odpovědělo, že volby do EP jsou spíše důležité než nedůležité. Pro porovnání s volbou do Poslanecké sněmovny je za spíše důležité než nedůležité označilo 70 % dotázaných. Obdobného výsledku jako volby do EP dosáhli volby senátní. Výzkum centra veřejného mínění tedy potvrzuje uvedenou teorii druhořadosti voleb do EP s tím rozdílem, že na prvním místě se umístili volby prezidenta republiky.⁶²

⁶¹ CHARVÁT, Jakub a Pavel MAŠKARINEC. Volby do Evropského parlamentu v Česku v roce 2019: stále ještě druhořadé volby?. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2020. Politologická řada. ISBN 978-80-7325-502-2. str. 53

⁶² Důležitost jednotlivých typů voleb očima veřejnosti. Sociologický ústav AV ČR [online]. Praha, 2019, duben2019, 4 [cit.2022-03-08].Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4915/f9/pv190430.pdf

7.2.1 Volební výsledky 2019

Ve volbách v roce 2019 do skrutinia postoupilo 7 z 39 do voleb zaregistrovaných volebních stran, mezi které bylo rozděleno 21 mandátů. Vítězem bylo hnutí ANO 2011 se ziskem 21,18% platných hlasů a celkovým počtem 6 křesel. Rozdělení zbývajících hlasů bylo následující, zisk 14,54 % si připsala strana Občanských demokratů (ODS) a tomu odpovídající 4 křesla, 13,95 % hlasů Česká pirátská strana se ziskem 3 křesel, 11,65 % STAROSTOVÉ (STAN) s regionálními partnery a TOP 09, kteří získali také 3 křesla, 9,14 % hlasů Svoboda a přímá demokracie se ziskem 2 křesel, 7,24 % hlasů Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová a tomu odpovídající zisk 2 křesel. Přes hranici 5 % pro vstup do Evropského parlamentu se dostala také Komunistická strana Čech a Moravy se ziskem 6,94 % platných hlasů a pouze jedním křeslem v Evropském parlamentu.⁶³ Všechny politické strany a jejich europoslanci se zařadily pod evropské politické skupiny z důvodu jejich silnější pozice v Parlamentu a s tím spojené prosazování slíbeného politického programu.⁶⁴

⁶³Celkové výsledky hlasování | volby.cz. Volby.cz - Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Copyright © Český statistický úřad, 2019 [cit. 13.03.2022]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ep2019/ep11?xjazyk=CZ>

⁶⁴ Poslanci Evropského parlamentu | Vaši poslanci | Evropský Parlament Kancelář v Česku. [online]. Copyright Evropský parlament 2020, [cit. 13.03.2022] Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/czechia/cs/va%C5%A1i-poslanci#shadowbox/1/>

8 Evropské politické strany

Pojem evropské politické strany se pojí obecně s evropskou integrací a rozvojem demokracie v Evropě. Pro rozlišení mezi subjekty, které operují na úrovni národní či regionální a subjekty působící na úrovni evropské politiky, tato práce využívá označení evropská politická strana ve zkráceném znění eurostrana. Jedná se o překlad z anglického pojmu „europarties,“ který využívá politická věda v anglicky hovořících zemích.

Rozvoj eurostran nebo alespoň její počátky lze hledat v počátcích evropské integrace. Již v ESUO se poslanci ve Shromáždění slučovali do frakcí na základě svých ideologických představ. Následující rozvoj a vznik prvních nadnárodních subjektů se pojí s první přímou volbou do EP. Richard S. Katz ve své knize uvádí následující: *„Nemůže být tedy překvapující, že naděje o demokratické rozšiřování a rozvoj evropské unie a spolků byl spojený s rozvojem eurostran na mezinárodní nebo alespoň nadnárodní úrovni. Vskutku tento proces započal v letech před první přímou volbou do Evropského Parlamentu, kdy tento trend byl předpovězen mnoha experty na základě zkušenosti s rozvojem národních stran na přelomu devatenáctého a dvacátého století.“* V polovině sedmdesátých let dvacátého století se v Evropě zrodily první 3 velké nadnárodní politické subjekty ze stranických rodin. Jako první subjekt se vytvořila Konfederace socialistických stran Evropského společenství. Po ní následovala Evropská lidová strana – Federace křesťanskodemokratických stran Evropského společenství. Z ideologických směrů zde chybí už jen liberálové, kteří vytvořili Federaci liberálů a demokratických stran v ES.

Vznik eurostran neboli evropských politických stran je podpořen v Maastrichtské smlouvě z roku 1992 za pomoci článku 138a Smlouvy o ES: *„Politické strany na evropské úrovni jsou důležitým faktorem integrace v Unii. Přispívají k vytváření evropského povědomí a k vyjadřování politické vůle občanů Evropy.“* Smlouva v Nice upravuje a rozšiřuje tento článek o financování eurostran a vymezuje, že nelze tyto finanční prostředky využít pro politické strany na národní úrovni. Pro bližší upřesnění a vyvarování se rozporům bylo přijato nařízení EP a Rady (ES) č2004/2003, kdy byly strany právně definovány a stanovila se zde pravidla pro jejich financování.

8.1 Právní vymezení Evropských politických stran

V současné době je právní rámec pro Evropské politické strany obsažen v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) č. 1141/2014 ze dne 22. října 2014 o statusu a financování evropských politických stran a evropských politických nadací. Toto nařízení upravuje řízení stran pro získání evropské právní subjektivity. Jakékoliv záležitosti, které nejsou upraveny v tomto dokumentu, jsou dále upravovány vnitrostátním právem země, ve které má subjekt své sídlo. Z tohoto nařízení tudíž vyplývá povinnost členských států vytvořit vnitrostátní opatření na podporu nařízení.⁶⁵

8.2 Podmínky registrace

Každá evropská politická strana musí mít sídlo v členském státu, který je uveden ve stanovách strany. Členové či spojenci musí mít alespoň jednu čtvrtinu členských států zastoupeny členy Evropského parlamentu, nebo získat v posledních volbách alespoň 3 % odevzdaných hlasů v jedné čtvrtině členských států. Musí respektovat hodnoty uvedené v čl. 2 SEU. Nelze vytvořit evropskou politickou stranu za cílem zisku. Stanovy strany jsou obdobné těm z českého právního systému, nýbrž jsou zjednodušeny. Stranám je ponechána větší volnost v této oblasti. Je to z důvodu odstavce 3, čl.4, který uvádí: *Členský stát sídla může v souvislosti se stanovami stanovit další požadavky za předpokladu, že nejsou v rozporu s tímto nařízením.*

8.3 Politologické vymezení eurostran

Definice eurostrany nelze vytvořit opisem z definice národních stran s rozsahem přesahující jednu zemi. Při pohledu na eurostrany a jejich členskou základnu je zcela patrné, že spíše, než sdružení fyzických osob se jedná o sdružení politických stran z členských zemí. Strany lze rozdělit na tři různé skupiny podle jejich členů.

⁶⁵ Evropské politické strany a evropské politické nadace - Ministerstvo vnitra České republiky. Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Copyright © 2021 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 13.03.2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/evropske-politicke-strany-a-evropske-politicke-nadace.aspx>

Zaprvé lze národní strany sloučit do eurostrany fungující na bázi koordinační a zastřešující. Většina evropských politických právně takto funguje v dnešní době. Odpovídající označení by byl pojem konfederace. Druhý model je zaměřen na federativní fungování, tudíž každý člen mimo to, že je členem své národní organizace, je zároveň i členem organizace evropské. Poslední formou vedení je takzvaný supranacionální model, kde vedení eurostrany organizuje strany národní. Definici eurostran vytvořil v knize Eurostrany Fiala, Mareš a Sokol, kteří ji uvádí takto: „Eurostrany jsou organizace s evropskou působností, které sdružují politické strany z několika zemí Evropské unie a případně i dalších evropských zemí. Tyto členské strany jsou si ideově blízké a společně prosazují své zájmy. Při své činnosti disponují konzistentní organizační strukturou.“⁶⁶

8.4 Funkce Evropských politických stran

Abychom mohli označit eurostrany jako fungující článek v demokratickém procesu mezi Evropskou unií a občany členských zemí je nutné aby měli v tomto procesu neopomenutelnou funkci. Hlavní funkcí je již zmiňovaná podstata eurostran a to sdružování jednotlivých národních politických stran dle „politické rodiny“. Sdružení národních stran do eurostran proběhlo takzvaně „zespoda“ iniciativa byla tedy z národních stran, které jsou již etablované v dané zemi. Postupně se slučovaly do větších celků. Byl zde i pokus o obrácený vznik, a to ze strany Evropské federální strany, která nejdříve založila svoji evropskou pobočku a následně na ni chtěla navázat vznik poboček národních.⁶⁷ Projekt byl ale odsouzen k zániku z důvodu, že pro vznik národnostní strany musí být politická poptávka a nelze ji jen tak vytvořit. Funkce eurostran je na půdě EP značná. Vytváří zde své politické skupiny na základě zvolených státních zástupců, kteří reprezentují danou evropskou politickou stranu.

⁶⁶ FIALA, Petr, Miroslav MAREŠ a Petr SOKOL. Eurostrany: politické strany na evropské úrovni. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. Studium (Barrister & Principal). ISBN 978-80-87029-05-3.

⁶⁷ BICAN, Vítězslav, FIALA, Petr a Miroslav MAREŠ, ed. Evropské politické strany. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2001. ISBN 80-210-2741-x. str.17

8.4.1 Spitzenkandidát

Další funkcí je poté návrh „spitzenkandidáta“. Jedná se o volebního lídra eurostrany, který ji vede do následujících voleb. Je zde zažité pravidlo, že vítězná evropská politická strana tohoto lídra doporučí jako kandidáta na předsedu Evropské komise. Jedná se o další z nástrojů jak dále mazat demokratický deficit Unie. Tento proces fungoval v roce 2014 při zvolení Jean-Claude Junckera jako předsedy EK. Bohužel ve volbách v roce 2019 se lídři evropských zemích nedokázali shodnout na doporučeném předsedovi stranou EPP, a tak bylo od tohoto procesu upuštěno. Namísto Manfreda Webera, lídra strany European People's Party (EPP), která se stala nejsilnější v Evropském parlamentu byla zvolena německá ministryně obrany, Ursula von der Leyen. Alberto Alemanno, profesor evropského práva na univerzitě HEC Paris v reakci na zvolení Ursuly von der Leyen předsedkyní EK uvedl: *„Nemyslím si, že systém Spitzenkandidáta je mrtvý, spíše naopak. Konečně zde máme diskuzi ohledně potřeby vytvoření spojnice mezi hlasy voličů a politickým směřováním Evropské komise.“*⁶⁸ (překlad autora).

8.5 Kontrola evropských politických stran

S přijetím nařízení č. 1141/2014 vznikl Úřad pro evropské politické strany a evropské politické nadace za účelem registrace a kontroly subjektů. Úřad má právní subjektivitu a je zcela nezávislý. Úkolem úřadu je registrace subjektů, průběžná kontrola, zda registrované subjekty i nadále splňují podmínky a ustanovení. Úřad případně řeší i zánik subjektů spadající pod něj. Za účelem kontroly má pravomoc udělit subjektům sankce až do výše 50 % ročního rozpočtu za předchozí rok, a to v případě, že je subjekt pravomocně odsouzen za nezákonnou činnost poškozující finanční zájmy Unie, dle čl. 27 odst. 4.⁶⁹ V tuto chvíli je registrováno pod tímto úřadem deset politických subjektů - EPP, PES, ALDE, EDP, EGP, EFA, ID, ECR, EL, ECPM.

⁶⁸ Spitzenkandidaten: Is this the end of the political experiment? | Euronews. Latest breaking news available as free video on demand | Euronews [online]. Copyright © euronews 2022 [cit. 13.03.2022]. Dostupné z: <https://www.euronews.com/2019/07/17/spitzenkandidaten-is-this-the-end-of-the-political-experiment>

⁶⁹ EUR-Lex - 32014R1141 - EN - EUR-Lex. EUR-Lex — Access to European Union law — choose your language [online]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX:32014R1141>

9 Politické skupiny

V Evropském parlamentu se jednotliví kandidáti slučují do politických skupin neboli frakcí. Pro vytvoření takovéto skupiny je nutné minimálně 25 poslanců a poslankyň z minimálně jedné čtvrtiny členských států.⁷⁰ Samozřejmě nelze být ve více jak jedné politické skupině zároveň. Frakce má vnitřní organizaci a na ni navázané funkce jako je předseda, předsednictvo atd. Poslanci mají zasedací pořádek právě podle frakcí. Politické skupiny před každým hlasováním projednávají stanovisko frakce a jak budou hlasovat. Zde je nutné připomenout, že nikdo nemůže být nucen hlasovat jinak než dle své preference. Tento důležitý bod hraje velkou roli v otázkách, které se týkají určitých států. Protože aby byl daný poslanec znovuzvolen musí vyhrát na národní úrovni, tudíž zde bude stavět svůj, neboli národní zájem před zájem Unie. Často lze slyšet v médiích označení frakce, tento pojem je raritou mezi politology EU, kde se využívá pojmu politické skupiny. Politické skupiny jsou uvedeny pod tímto názvem i na oficiálních stránkách Evropské unie v české mutaci.⁷¹ Oba tyto pojmy bývají mylně uváděny ve smyslu evropských politických stran, a to zejména z důvodu nízké informovanosti pisatele. Evropské skupiny lze přirovnat ke koalicím, které vznikají na půdách národních parlamentů. Tento přírůbek není zcela přesný, ale pro občana členské země, který se zajímá o vnitrostátní politiku lze označit za dostačující.

V Evropském parlamentu se po volbách v roce 2019 utvořilo 7 frakcí, za osmé uskupení je možné označit nezařazené europoslance. V následující část práce je zaměřena na tyto politické skupiny, jejich vznik, priority a zázemí, které jim poskytují evropské politické strany.

⁷⁰ Politické skupiny v Evropském parlamentu. O Parlamentu [online]. Brusel: EU, 2020 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/cs/organisation-and-rules/organisation/political-groups>

⁷¹ Politické skupiny v Evropském parlamentu. O Parlamentu [online]. Brusel: EU, 2020 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/cs/organisation-and-rules/organisation/political-groups>

9.1 Poslanecký klub Evropské lidové strany- EPP

Poslanecký klub, který je vytvořen z Evropské lidové strany čítá celkem 179⁷² europoslanců. Z tohoto počtu je 5 poslanců z České republiky, přesněji 3 poslanci za TOP 09 + STAN a 2 poslanci z KDU-ČSL. Jejím předsedou je Manfred Weber z Německa, který se dle nepsaného zvyku „Spitzenkandidáta“ se měl stát předsedou Evropské komise, protože se jedná o nejsilnější poslanecký klub v Parlamentu.

Strana, která založila tento klub vznikla spojením křesťansko-demokratických stran z jedné stranické rodiny. Její založení se datuje na 8. 7. 1976, a i když ve svých počátcích sdružovala pouze křesťanské demokraty v dnešních dnech má mezi svými členy i konzervativní strany bez přímého spojení s křesťanských náboženstvím.⁷³

Hlavními body programu, kterého chce EPP v Parlamentu dosáhnout jsou rozšíření Evropské unie na východ, ochrana tradičních hodnot a rodiny, dostupná energie a boj proti klimatickým změnám či tvorba nových pracovních míst.⁷⁴ Z programových bodů je často vyzdvihovalý bod ochrana tradičních hodnot a rodiny. Tento bod je typický pro křesťanské strany napříč Evropou. Ochrana rodiny a její definice jakožto muže a ženy ve sňatku je v rozporu s myšlenkami strany TOP 09, která má k možnosti sňatku stejného pohlaví velmi liberální přístup. Dle hnutí Jsme fér – manželství pro všechny, které na svých webových stránkách uvádí, že souhlas s tímto bodem vyjádřilo nejméně 6 kandidátů na poslance do EP za TOP 09. Na druhou stranu všichni dotázaní kandidáti za KDU-ČSL odmítli manželství pro všechny.⁷⁵

⁷² V Parlamentu funguje sedm politických skupin. Zpravodajství Evropský parlament [online]. Brusel, 2021 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/eu-affairs/20190612STO54311/politicke-skupiny-evropskeho-parlamentu>

⁷³ FIALA, Petr, Miroslav MAREŠ a Petr SOKOL. Eurostrany: politické strany na evropské úrovni. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. Studium (Barrister & Principal). ISBN 978-80-87029-05-3. str. 43

⁷⁴ Rozpočet, zemědělství a regionální fondy | EPP Group in the European Parliament. EPP Group in the European Parliament [online]. Copyright © Poslanecký klub ELS, 2012 [cit. 13.03.2022]. Dostupné z: <https://www.eppgroup.eu/cs/nase-postoje/nas-postoj/pracovni-skupina-pro-rozpočet-a-strukturalni-politiky>

⁷⁵ Předvolební průzkum: 44 kandidátů do Evropského parlamentu podporuje manželství pro všechny - JSME FÉR. Jsme fér [online]. [cit. 13.03.2022] Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/eurovolby_vysledky_pruzkumu

Pro mladé voliče je tato otázka jedním z hlavních témat z pohledu rovnoprávnosti a pokud jejich kandidát se vyslovit pro a zastává jako europoslanec své hodnoty ve skupině, která má své hodnoty položené na tradiční rodině je jasné, že svůj mandát nemůže z pohledu svých voličů plně zastávat. Tímto příkladem jsem chtěl upozornit na problematiku národních stran, evropských politických stran a případně frakcí, kde nelze mít zcela totožný program a priority. Zde jsou v jedné frakci dva politické subjekty z národních voleb a i přes své blízké hodnoty zastávají v zásadních otázkách opačné názory. Politika je zejména o kompromisech a umění se dohodnout, ale spojováním národních stran do evropských politických stran či frakcí mizí nuance mezi těmito stranami a následné priority či program jsou velmi obecné aby zde nevznikaly rozpory.

Důležitým bodem, o kterém rozhodla Evropská Lidová strana spolu s euroskeptickými a nacionalistickými stranami bylo přerozdělení 73 uvolněných křesel v Europarlamentu. Panoval zde názor, že část těchto křesel (25) by mohla být využita pro jednotné nadnárodní volby, kde volebním obvodem by se stala celá EU. Naskytla se tedy příležitost vyzkoušet jednotný volební systém. Krok který podporoval mimo jiné francouzský prezident Emmanuel Macron a Výbor pro ústavní záležitosti Evropského parlamentu byl zamítnut právě díky EPP za podpory dalších stran.⁷⁶

⁷⁶ CHARVÁT, Jakub. Evropské volby v proměnách času: politika volebních reforem EU. Praha: Togga, 2018. ISBN 978-80-7476-152-2. str. 109

9.2 Skupina progresivní aliance socialistů - S&D

Druhá nejsilnější frakce v Evropském parlamentu má celkem 146⁷⁷ europoslanců. Předsedkyní této strany je Iratxe García Pérezová, která byla zvolena v roce 2019 a nastoupila do funkce po Giannu Pittellovi z Itálie. I přesto, že v této skupině má zastoupení 26 členských států do této frakce se nepřidala ani jedna ze zvolených stran v ČR.

Priority pro volební období mezi lety 2019 až 2024 jsou zejména sociální a ekologicky zaměřená ekonomika s důrazem na udržitelnost, reforma azylové politiky EU, boj vůči nezaměstnanosti a obnova spravedlivého fungování trhu.⁷⁸

Tato politická skupina stojí na základech Evropské sociálnědemokratické strany. Členské strany mají skoro ve všech zemích EU téměř nepřetržité zastoupení v národních parlamentech. Jako výjimky lze uvést Kypr od roku 2004 nebo i Českou republiku po volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, kam se Česká strana sociálně demokratická nedostala. Eurostrana po východním rozšířením získala na síle díky široké škále socialistických stran, které byly zastoupeny v národních parlamentech v návaznosti na transformované komunistické strany.⁷⁹

⁷⁷ V Parlamentu funguje sedm politických skupin. *Zpravodajství Evropský parlament* [online]. Brusel, 2021 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/eu-affairs/20190612STO54311/politicke-skupiny-evropskeho-parlamentu>

⁷⁸ Our priorities | Socialists & Democrats. Home | Socialists & Democrats [online]. Copyright ©2021 Socialists [cit. 13.03.2022]. Dostupné z: <https://www.socialistsanddemocrats.eu/what-we-stand-for/our-priorities>

⁷⁹ FIALA, Petr, Miroslav MAREŠ a Petr SOKOL. Eurostrany: politické strany na evropské úrovni. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. Studium (Barrister & Principal). ISBN 978-80-87029-05-3. str. 70-72

9.3 Skupina Obnova Evropy – RE

Politická skupina stojících na sloučení dvou evropských politických stran. Aliance liberálů a demokratů pro Evropu a Evropská demokratická strana se spojili v červnu 2019 po připojení strany La République En Marche! Frakce disponuje 98 mandáty z toho 6 mandátů zastávají europoslanci z hnutí ANO 2011. Předsedou strany je Dacian Cioloș, bývalý evropský komisař za Rumunsko. Frakce zastává hodnoty liberální a prointegrační, které se odrážejí také v jejich prioritách a programu. Mezi cíle se řadí vyrovnané rozpočty, odstranění přebytečné byrokracie a hledání řešení problémů v rámci Evropské unie.

Aliance liberálů a demokratů pro Evropu sdružuje zejména liberální strany, které se v politickém spektru nachází ve středu. Při spolupráci mezi stranami a na půdě Parlamentu podporuje tato aliance socialisty v oblasti lidských práv a snižování demokratického deficitu Unie a s lidovci podporuje upevňování tržních principů.⁸⁰

9.4 Skupina Zelených/Evropské svobodné aliance - Greens/EFA

Ska Kelle a Philippe Lamberts jsou předsedové této skupiny. Jak jejich představitelé, tak i celé předsednictvo jsou gendrově vyváženy, jakožto jediná politická skupina v Parlamentu. Jedná se o čtvrtou nejsilnější frakci v EP, pod kterou jsou začleněni i tři europoslanci z Pirátské strany.

⁸⁰ FIALA, Petr, Miroslav MAREŠ a Petr SOKOL. Eurostrany: politické strany na evropské úrovni. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. Studium (Barrister & Principal). ISBN 978-80-87029-05-3. str. 89

Programově se zelení soustředí na koncept udržitelného rozvoje, ochrany životního prostředí, zabránění kolapsu biodiversity a omezení těžby nerostných surovin. Levicově zaměřená strana se soustředí také na kritiku „klasických“ politiků, které kritizují pro svůj status quo v otázkách životního prostředí, růstu cen nebo ochrany vlády práva. Tato témata jsou pro levicově a ekologicky zaměřené strany typická. Jedním z hlavních témat této politické skupiny, kde soustředí své síly je v ochraně lidských práv. Ve své vizi prohlašují následující: *„Jako zelení stojíme za společností, kde každý, bez ohledu na pohlaví nebo sexuální orientaci, věk, rasu nebo náboženství, může žít důstojný a plnohodnotný život. Jako politická síla klademe lidská práva všech lidských bytostí, současných i budoucích, do popředí a do středu všech politik, které prosazujeme a provádíme.“*⁸¹

Frakce je podporována dvěma hlavními evropskými stranami a to European Green Party a European Free Alliance. K těmto stranách se přidala i nově vznikající strana European Pirate Party a hnutí Volt Europa. Ekologické eurostrany vznikali v 70. letech s rozvojem ekologie a politické poptávky. Vznikali jako protestní levicová hnutí, která se ostře vymezovala vůči jaderné energii, a válce.⁸² Frakce si z této doby zanechala svoji základní identitu a ostře vystupuje vůči jaderných elektrárnám aby byly zařazeny do ekologicky udržitelných zdrojů energií. Zařazení na seznam udržitelných zdrojů totiž znamená možnost čerpat finanční podporu na tyto projekty z fondů EU.

9.5 Skupina Identita a demokracie – ID

Pátá nejsilnější skupina v Evropském parlamentu. Skupina vznikla jako nástupce euroskeptické frakce Evropa národů a svobody (ENF). Skupina se vyznačuje velmi antiintegračním narativem. Skupina má celkem 70 europoslanců z toho dva europoslanci jsou za českou stranu SPD. Ve straně jsou spojené všechny významné euroskeptické strany v Evropské unii. Od italské strany Lega po německou stranu Alternativa pro Německo.

⁸¹ Our vision | Greens/EFA. Redirecting to <https://www.greens-efa.eu/en/> [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.greens-efa.eu/en/what-we-stand-for/our-vision>

⁸² FIALA, Petr, Miroslav MAREŠ a Petr SOKOL. Eurostrany: politické strany na evropské úrovni. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. Studium (Barrister & Principal). ISBN 978-80-87029-05-3. str.115

Ve své zakládací listině uvádějí mimo jiné následující: „*ID Group si klade za cíl chránit identitu občanů a národů v Evropě. Právo kontrolovat, regulovat a omezovat imigraci je základním principem, který sdílí Členové skupiny. Stejně tak jejich ochota bojovat za bezpečnější Evropu s dobře chráněnými vnějšími hranicemi a silnější spoluprací v boji proti terorismu a islamizace. Poslanci jsou jednoznačně proti možnému přistoupení Turecka.*“⁸³ (překlad autora) Kromě imigrace se skupina vymezuje i vůči přímým daním EU nebo další integraci.

Skupina má svůj původ ve stejnojmenné straně, která vznikla po volbách v roce 2014. Jedná se o pravicovou až krajně pravicovou stranu, která sdružuje euroskeptiky, nacionalisty, a populisty. Na oficiálních stránkách strany, neexistuje česká mutace nýbrž ihned po otevření lze v levém horním rohu nalézt národní stranu pro mne lokální která je v této evropské politické straně zapojena.

9.6 Skupina Evropských konzervativců a reformistů

Frakce zastávající pravicový a konzervativní přístup k Evropské unii byla po volbách značně oslabena. Jedná se o druhou nejslabší frakci v Evropském Parlamentu v níž figurují také čtyři europoslanci za ODS. Úbytek voličů, této ideologické rodiny lze přičíst růstu populismu v zemích Evropské unie a přechod voličů ke stranách blíže středu politického spektra.

Vize skupiny je obdobná jako všem ostatním frakcím, kde se chtějí zaměřit na vznik pracovních míst, ochrana vnějších hranic a občanů, ochrana životního prostředí a zlepšení efektivity Evropské unie. Frakce má podporu ECR neboli European Conservatives and Reformists Party. Podpory má také z hnutí European Christian Political Movement (ECPM), to o sobě tvrdí, že je jediná evropská politická strana, které je zastupuje Křesťanské hodnoty v EP.⁸⁴

9.7 Skupina Levice v Evropském parlamentu

Nejslabší frakcí v Evropském parlamentu je GUE/NGL. Skupina je složena z několika politických stran a hnutí. S počtem 41 křesel ze 13 členských států Unie kam se řadí i europoslankyně za KSČM Kateřina Konečná nemá v Evropském parlamentu silnou pozici.

⁸³ About - English. ID Group [online]. Copyright © 2021. All Rights Reserved. [cit. 13.03.2022]. Dostupné z: <https://www.idgroup.eu/about>

⁸⁴ Vision for Europe // ECR Group. ECR Group in the European Parliament [online]. Copyright © 2022. All rights reserved. European Conservatives and Reformists Group [cit. 13.03.2022]. Dostupné z: https://ecrgroup.eu/vision_for_europe

Skupinu charakterizují levicové, komunistické a ekologické strany s cílem zlepšení pracovních podmínek, sociálního solidarity a udržení míru. Z historického hlediska jsou tyto strany odštěpily od moskevské dominance v oblasti levice a komunismu a vytvořili eurokomunismus. I ten vycházel na základní tezi, že západní kapitalistické státy jsou v úpadku. Nepočítal s revolucí, ale s postupnou reformací, čímž by vzniklo mezinárodní komunistické hnutí s vnitrostranickou demokracií bez vazeb na Sovětský svaz. Programově jsou strany v této rodině charakteristické odporem ke kapitalismu, označují problematické budování Evropské unie takzvaně „seshora“, odmítání NATO či cizí vojenské základny. Prioritou je dostupná práce pro všechny, ochrana životního prostředí, a práva najímaných zaměstnanců.⁸⁵

9.7.1 Shrnutí Evropských politických skupin v EP

Lorenzo Cicchi ve svém výzkumu zaměřeném na evropské skupiny a evropské politické strany uvádí: *„Evropské politické skupiny rozhodně jsou „vnitřní politický motor“ parlamentu, a většina jejich každodenní práce se točí kolem EP. Důležitost politických skupin byla zřejmá od samého počátku historie EP, takže jejich ústřední postavení by nemělo být upozadováno. To ale neznamená, že jejich členové se nemohou čas od času rozhodnout hlasovat podle vzorů, který zcela rozbíjí jejich jednotu jako politické skupiny. Většina odborníků uznává, že evropské politické skupiny (nebo ještě více, politické strany na úrovni EU mimo EP) mají velmi malou moc je „potrestat“, za volbu mimo svoji skupinu, je europoslanec v rukou národních stran, na základě „vzporných hlasování“.“⁸⁶* (překlad autora) Problematika nastíněná v citaci, ohledně hlasování podle jiných vzorců než jejich politická skupina byla již uvedena v úvodu kapitoly a jedná se o důležitou možnost se demokraticky rozhodnout. Z celkové analýzy evropských skupin, je zřejmé, že ovlivňují práci Evropského parlamentu a určují jeho další kroky. Z pohledu občana se ale jedná o složitý model, který může omezovat chápání funkce Evropského parlamentu.

⁸⁵ FIALA, Petr, Miroslav MAREŠ a Petr SOKOL. Eurostrany: politické strany na evropské úrovni. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. Studium (Barrister & Principal). ISBN 978-80-87029-05-3. str.159

⁸⁶ CICCCHI, Lorenzo. The European Parliament's political groups: between high cohesion and recurrent breakdowns. Is Euro-Voting truly Supranational? National affiliation and political group membership in European Parliament [online]. 1. Pisa: Pisa University Press, 2016, s. 4 [cit. 2022-03-10]. ISBN 978-886741-7049. Dostupné z: https://www.pademia.eu/wp-content/uploads/2016/06/Research-Note_3_2017.pdf

10 Budoucnost voleb do EP

V této finální části práce budu prezentovat svoji osobní vizi voleb do EP v následujících letech a případné změny EU. Budu zde vycházet z poznatků, které jsem získal při tvorbě této práce a osobního přesvědčení o důležitosti hodnot, které představují Evropskou unii jako celek.

Je to již 14 let od poslední Pozměňující smlouvy a trend stále klesající volební účasti byl sice prolomen v posledních volbách⁸⁷, ale nelze z tohoto údaje vyvozovat jakékoliv závěry. Velká míra byrokracie a neprůhlednost fungování EU umocňuje pocit občanů, že volby do Evropského parlamentu nemají smysl. Tento nátlak bude muset Unie vyřešit na Konferenci o budoucnosti Evropy. Je zde mnoho možností, jak postupovat, ale jako hlavní dvě cesty vidím buďto v umožnění Evropskému parlamentu legislativní iniciaci, nebo ve změně volebního systému. I přes čtyřicet let přímé volby a vývoje jsme nedosáhli k jednotnému volebnímu systému. Vytvořením tohoto systému by se nejen podpořili evropské politické strany a jejich ne zcela významná role v politickém dění Unie, ale zjednodušil by se celý systém pro lepší pochopení občany. Jednalo by se o zcela pokrokovou změnu, která by s sebou přinesla mnoho úskalí. Z tohoto důvodu bych využil již známého konceptu dvoukomorového parlamentu. Kde by první komora byla složena jako doposud z národních politických stran. Druhá komora by byla volena z kandidátek eurostran, kde by na každé kandidátce musel být zástupce členského státu. Tento model by umožnil popularizaci evropských politických stran, rozšíření povědomí o nich do populace EU.

Tímto volebním systémem by se omezila národní témata, která ve volbách do EP dominují. Otevřela by se diskuze o dalším vývoji EU a vlivu občanů na to, jakým směrem se má EU vydat. Rozšiřování členskými státy EU by bylo navázáno na volby do EP tím způsobem, že by se jednalo o jedno z ústředních témat jednotlivých eurostran. Občané Unie by se mohli tedy nepřímě podílet na výběru zda chtějí danou zemi přijmout do společenství a umožnit jí čerpat z toho plynoucí výhody.

⁸⁷ Účast | Výsledky evropských voleb 2019 | Evropský parlament. [online]. cit. [2022-03-10] Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/cs/ucast/>

Pokud by se celý dvoukomorový systém osvědčil, nebránilo by nic k dosažení cíle, který vytyčili první poslanci EP a to jednotného volebního systému. Byla by zde nutnost vytvoření koeficientu, kterým by se vypočítávala váha jednotlivého hlasu občana z dané země k poměrnému zastoupení v EP. Pro sjednocení volebního systému by bylo nutné zasáhnout do integrity jednotlivých států. Z pohledu občana Evropské unie neshledávám důvod, proč je možné být pasivně volen do Evropského parlamentu v různých věkových limitech. Pokud by v České republice existovala jednotná věková hranice pro všechny možnosti, kde mohu být jako občan zvolen, byl by to pochopitelný argument. Z mého pohledu se jedná o neodůvodněnou diskriminaci, která omezuje mladé občany o zapojení do instituce. Aktivní právo volit, má také výjimky, ale jsou obhajitelné a smysluplné. Historicky mají země aktivní volební právo od určitého věku a bylo by nelogické, aby případný občan mohl volit do národního parlamentu, ale do parlamentu evropského nikoliv.

Problém evropských politických stran je zejména v jejich malé odlišnosti ve smyslu programu a cílů. Tím, že se jedná o zastřešení mnoha národních stran, nelze vytvořit program a cíle, které by nebyly v občasném rozporu s cíli stran národních. Je zde zcela evidentní snaha o to, tyto rozpory identifikovat a omezit je. Tímto způsobem ztrácíme různorodost stran a definované cíle jsou nepřesné a spíše vykazují známky populismu. Politické skupiny i přes to, že v nich jsou začleněni národní strany nemají mutace svých webových stránek v jazycích EU a občan neznalý cizích jazyků nemá možnost jednoduše zjistit, jak jeho volení zástupci prosazují svůj program. Jedná se o zcela zanedbatelný problém s porovnání celkovými problémy Evropské unie, ale právě soubor těchto problémů podporuje nezájem o EU.

Dle výzkumu agentury STEM pouze 24% dotázaných se domnívá, že z rozpočtech EU získáváme více než do nich přispíváme.⁸⁸ Sledovat se tímto dá jedině. Nízký až žádný zájem o EU. Česká republika je od vstupu do EU čistý příjemce. Tento jednoduchý fakt, který zlepšuje životní podmínky všech občanů není znám většině obyvatelstva. Pokud vláda nebo Evropská unie sama nedokáže tyto informace kvalitně a uchopitelně prezentovat. Nelze očekávat, že zvládne podpořit zájem občanů se spolupodílet na vývoji EU ve volbách. Výhody poskytované členstvím využíváme každý den, bez většího zamyšlení, kdo se na nich spolupodílel.

Podle Eurobarometru, který v roce 2014 vytvořil velkou studii veřejného mínění na žádost Evropské komise je patrné, že otázkou co pro občany znamená EU se zabývají i špičky Evropské unie. Výzkumníci položili otázku: Co znamená Evropská unie pro občany Evropské unie. Odpovědí bylo, že více než čtyři z deseti respondentů spojují Evropskou unii se svobodou cestovat, studovat a pracovat kdekoli po Evropě. Z tohoto pohledu lze získat jakýsi optimismus, že i přes veškeré problémy je vnímaná EU pozitivně. Nelze zde přehlédnout i další časté odpovědi. Jako ztrátu peněz a byrokracii vnímá celkem 24 % dotázaných.⁸⁹ Při detailním pohledu na jednotlivé státy je zřetelné, že Česká republika vnímá EU jako ztrátu peněz citlivěji. Jednalo se o druhou nejčastější odpověď po svobodě cestování, studiu a práci. Při zaměření na vnímání Unie jakožto ztráty peněz z pohledu socio-demografického je zde jasná korelace mezi mírou vzdělání a tímto názorem. Obdobná korelace je i s rostoucím věkem dotazovaných.

⁸⁸ O Evropské unii skoro nic nevíme, peníze z fondů ale dostáváme rádi | Stem.cz. Stem.cz | Empirický výzkum pro fungující demokracii [online]. Copyright © Copyright Stem, powered by [cit. 13.03.2022]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/o-evropske-unii-skoro-nic-nevime-penize-z-fondu-ale-dostavame-radi/>

⁸⁹ Special Eurobarometer 415: EUROPEANS IN 2014. Eurobarometer [online]. Brusel, July 2014, 2014 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://europa.eu/eurobarometer/api/deliverable/download/file?deliverableId=41145>

11 Závěr

Bakalářská práce se zaměřila na vznik a vývoj Evropského parlamentu před prvními přímými volbami do tohoto orgánu. Dále jsem si vytyčil cíl shrnout a zanalyzovat pravomoci Evropského orgánu, protože se neustále vyvíjejí a ovlivňují se tím možností volených zástupců na půdě Evropského Parlamentu. V neposlední řadě jsem se zaměřil na volby do Evropského Parlamentu a provedl analýzu a vyhodnocení voleb z celoevropského pohledu, tak i z pohledu voleb do Evropského parlamentu na území ČR. Závěr práce je věnován evropským politickým stranám a politickým skupinám. Práce se zaměřuje na politické skupiny, které se vytvořili po posledních volbách do EP v roce 2019.

Při zpracování tématu jsem využíval literatury, která je velmi obsáhlá v oblasti Evropské Unie. Problematiku knižních zdrojů jsem našel zejména v jejich aktuálnosti, protože při zaměření jen na určité úseky Evropské unie jsou knižní zdroje staršího data vydání a u nadnárodní instituce, která se neustále vyvíjí, tyto knihy velmi rychle stárnou. Z tohoto důvodu jsem využíval také oficiální stránky Evropské unie, které díky své povaze mohou být stále aktuální a obsahují velké množství informací. U tématu evropských skupin v Evropském parlamentu jsem narazil na omezené množství literatury a zdrojů.

Rozsah práce mi bohužel nedovolil se detailněji zabírat problematikou pravomocí Evropské unie, které shledávám jako velmi aktuální s ohledem na vývoj dění ve světě a na území Evropy.

V úvodní části práce jsem se věnoval nadnárodní spolupráci v Evropě po druhé světové válce a rozvoji této spolupráce. Identifikoval a zaměřil jsem se pouze ty smlouvy, které ovlivnily vznik a vývoj EP. Nezanedbatelnou část práce jsem věnoval i rozšířením těchto společenství, protože díky rozšiřování má Česká republika možnost být součástí největšího Evropského projektu v moderní historii. V části, kde se zabývám Evropským parlamentem bylo mým cílem identifikovat důvody přímé volby a legislativu, která volby do Evropského parlamentu upravuje. Třetí část práce, kde uvádím volby do EP a následně volby do EP v ČR jsem za pomoci analyzování vnějších a vnitřních faktorů vysvětlil výsledky voleb. V předposlední kapitole, kde jsem popisoval jednotlivé politické skupiny a s nimi spojené evropské politické strany. Zde jsem zjistil, že dostupnost informací o těchto skupinách je pro občany Unie nedostačující. I přes to, že Evropská unie uvádí, že evropské politické strany mají vytvářet evropské povědomí a mají fungovat jako prostředek pro vyjádření vůle občanů EU.

V poslední části práce vyjadřuji svůj osobní názor, ve kterém reflektuji zjištěné informace na danou problematiku. Také zde uvádím možnosti úprav, které by mohli změnit přístup občanů k Evropské unii a podpořit je ve spolupráci na úrovni občan – Evropská unie.

Závěrem bych chtěl shrnout fungování Evropské unie. I přes veškeré problémy, na které v této práci upozorňuji a vytýkám je zle říci, že bez této nadnárodní instituce bychom nezaživali takto rychlý hospodářský vývoj a růst životní úrovně. Věřím, že práce poskytne vhled do problematiky voleb Evropského parlamentu a podpoří volební účast v těchto volbách.

12 Seznam použité literatury

ARCHER, Clive. Norway, European integration and Atlantic security. 1. Oslo: Thousand Oaks, 1998. ISBN 0-7619-5967X.

BICAN, Vítězslav, FIALA, Petr a Miroslav MAREŠ, ed. Evropské politické strany. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2001. ISBN 80-210-2741-x.

DUŠEK, Jiří. Historie a organizace Evropské unie. 2., přeprac. a dopl. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2011. ISBN 978-80-86708-95-9.

DOČKAL, Vít, Petr KANIOK a Jan ZÁVĚŠICKÝ. Evropský parlament. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007 ISBN 978-80-210-4329-9.

FIALA, Petr, Miroslav MAREŠ a Petr SOKOL. Eurostrany: politické strany na evropské úrovni. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. Studium (Barrister & Principal). ISBN 978-80-87029-05-3.

FIALA, Petr, Ondřej KRUTÍLEK a Markéta PITROVÁ. Evropská unie. 3., aktualizované, rozšířené a doplněné vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2018. ISBN 978-80-7325-450-6.

CHARVÁT, Jakub. Evropské volby v proměnách času: politika volebních reforem EU. Praha: Togga, 2018 ISBN 978-80-7476-152-2.

CHARVÁT, Jakub a Pavel MAŠKARINEC. Volby do Evropského parlamentu v Česku v roce 2019: stále ještě druhořadé volby?. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2020. Politologická řada. ISBN 978-80-7325-502-2.

RUBEŠ, Radek. Evropa – sjednocení, dělení, různorodost, stejnost, otevřenost a uzavřenost. In GOŇCOVÁ, Marta (ed.). Ke sjednocování Evropy – studie, materiály, dokumenty. Brno, 1999. ISBN 80-210-2147-0

SVOBODA, Pavel. Úvod do evropského práva. 6. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-752-1.

ŠARADÍN, Pavel. Evropské volby v postkomunistických zemích. V Olomouci: Periplum, c2007. Studie a analýzy (Periplum). ISBN 978-80-86624-32-7.

TICHÝ, Luboš. Evropské právo. 5., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-546-6.

VEBER, Václav. Dějiny sjednocené Evropy: od antických počátků do současnosti. Praha, 2009. ISBN 978-80- 7106-570-8.

13 Právní předpisy

EU. ROZHODNUTÍ EVROPSKÉ RADY: kterým se stanoví složení Evropského parlamentu. In: . Brusel, 2013, ročník 2013, (2013/312/EU). Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013D0312>

ČESKO. Zákon č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů. In: Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010-2022 [cit. 13. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-62>

EU. Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii (Úřední věstník EU, C 202 , 07. 06. 2016). Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:02016M/TXT-20200301>

ČESKO. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ústava České republiky. In: Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010-2022 [cit. 13. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>

EU. Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie (Úřední věstník EU, C 326/47, 26. 10. 2012) Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=FI>

14 Webové stránky a internetové zdroje

CICCHI, Lorenzo. The European Parliament's political groups: between high cohesion and recurrent breakdowns. Is Euro-Voting truly Supranational? National affiliation and political group membership in European Parliament [online]. 1. Pisa: Pisa University Press, 2016, s. 4 [cit. 2022-03-10]. ISBN 978-886741-7049. Dostupné z: https://www.pademia.eu/wp-content/uploads/2016/06/Research-Note_3_2017.pdf

SOKOLSKA, Ina. Historický vývoj evropské integrace: První smlouvy [online]. Brusel: Evropská unie, 2021 [cit.2022-01-04]. Dostupné z :<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/1/prvni-smlouvy>

paneuropeckaunie.cz | Program a stanovy - paneuropeckaunie.cz.
paneuropeckaunie.cz | Panevropská unie Česka - oficiální stránky [online].
Copyright © paneuropeckaunie.cz [cit. 18.11.2021]. Dostupné z:
http://paneuropeckaunie.cz/?page_id=41

PAVY, Eeva. Lisabonská smlouva [online]. Brusel: Evropská unie, 2021 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z:
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/5/lisabonska-smlouva>

Konference o budoucnosti Evropy | Evropská komise. European Commission | Choose your language | Choisir une langue | Wählen Sie eine Sprache [online]. 20212021 [cit. 2022-02-12]. Dostupné z:
https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/conference-future-europe_cs

Důležitost jednotlivých typů voleb očima veřejnosti. Sociologický ústav AV ČR [online]. Praha, 2019, duben2019, 4 [cit.2022-03-08].Dostupné z:
https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4915/f9/pv190430.pdf

Evropský parlament: volební postupy [online]. Brusel: Evropská unie, 2021 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z:
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/21/evropsky-parlament-volebni-postupy>

Our vision | Greens/EFA. Redirecting to <https://www.greens-efa.eu/en/> [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.greens-efa.eu/en/what-we-stand-for/our-vision>

Zakládající smlouvy - Euroskop. Hlavní strana - Euroskop [online]. Copyright © 2005 [cit. 10.03.2022]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/dokumenty-eu/zakladajici-smlouvy/>

EUR-Lex - xy0022 - EN - EUR-Lex. EUR-Lex — Access to European Union law — choose your language [online] [cit.2022-01-04] Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=legisum%3Axy0022>

Euroskop Španělsko. Euroskop [online]. Česká republika: Úřad vlády ČR, 2020 [cit. 2021-11-16]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/558/sekce/spanelsko/>

Glosář shrnutí - EUR-Lex. EUR-Lex — Access to European Union law — choose your language [online]. [cit. 18. 1 .2022] Dostupné z: https://eurlex.europa.eu/summary/glossary/accession_criteria_copenhagen.html?locale=cs

Chorvatsko - Euroskop. Hlavní strana - Euroskop [online]. Copyright © 2005 [cit. 11.03.2022]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/clenske-staty/chorvatsko/>

Treaty amending Certain Financial Provisions (22 July 1975) - CVCE Website. Accueil - CVCE Website [online]. Copyright © 2022 CVCE.EU [cit. 11.03.2022]. Dostupné z: https://www.cvce.eu/obj/treaty_amending_certain_financial_provisions_22_july_1975-en-bd96621d-f5e8-4b9f-9785-c5bd0f0cfed4.html

Vývoj do přijetí Jednotného evropského aktu | Fakta a čísla o Evropské unii | Evropský parlament. [online] [cit.11.03.2022]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/2/vyvoj-do-prijeti-jednotneho-evropskeho-aktu>

Maastrichtská smlouva a Amsterodamská smlouva | Fakta a čísla o Evropské unii | Evropský parlament. [online]. [cit.11.03.2022] Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/3/maastrichtska-smlouva-a-amsterodamska-smlouva>

Niceská smlouva a Konvent o budoucnosti Evropy | Fakta a čísla o Evropské unii | Evropský parlament. [online]. [cit.11.03.2022] Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/4/niceska-smlouva-a-konvent-o-budoucnosti-evropy>

EUR-Lex - 52017IP0049 - EN - EUR-Lex. EUR-Lex — Access to European Union law — choose your language [online]. [cit. 2022-02-12] Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52017IP0049>

Volby do Evropského parlamentu - Volby. Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Copyright © 2021 Ministerstvo vnitra České republiky. Všechna práva vyhrazena. [cit. 11.03.2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/volby/clanek/druhy-voleb-volby-do-ep-volby-do-evropskeho-parlamentu.aspx>

EUR-Lex - 32018D0994 - EN - EUR-Lex. EUR-Lex — Access to European Union law — choose your language [online]. [cit. 11.03.2022] Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32018D0994>

Pravomoci EP - Euroskop. Hlavní strana - Euroskop [online]. Copyright © 2005 [cit. 11.03.2022]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/institute-eu/evropsky-parlament/pravomoci-ep/>

Zvláštní legislativní postupy - Consilium. Home - Consilium [online]. [cit. 11.03.2022] Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/decision-making/special-legislative-procedures/>

Řádný legislativní postup | Evropský parlament. [online]. [cit. 11.03.2022] Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/infographic/legislative-procedure/index_cs.html#step6-completetext

Rozpočtové pravomoci. | [cit. 11.03.2022] Evropský parlament [online]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/cs/powers-and-procedures/budgetary-powers>

O Evropské unii skoro nic nevíme, peníze z fondů ale dostáváme rádi | Stem.cz. Stem.cz | Empirický výzkum pro fungující demokracii [online]. Copyright © Copyright Stem, powered by [cit. 13.03.2022]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/o-evropske-unii-skoro-nic-nevime-penize-z-fondu-ale-dostavame-radi/>

Účast | Výsledky evropských voleb 2019 | Evropský parlament. [online]. cit. [2022-03-10] Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/cs/ucast/>

Our priorities | Socialists & Democrats. Home | Socialists & Democrats [online].

Copyright ©2021 Socialists [cit. 13.03.2022]. Dostupné z:

<https://www.socialistsanddemocrats.eu/what-we-stand-for/our-priorities>

Předvolební průzkum: 44 kandidátů do Evropského parlamentu podporuje manželství pro všechny - JSME FÉR. Jsme fér [online]. [cit. 13.03.2022]

Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/eurovolby_vysledky_pruzkumu

Politické skupiny v Evropském parlamentu. O Parlamentu [online]. Brusel: EU,

Copyright © 2020 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z:

<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/cs/organisation-and-rules/organisation/political-groups>

EUR-Lex - 32014R1141 - EN - EUR-Lex. EUR-Lex — Access to European Union law — choose your language [online]. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal/-content/cs/TXT/?uri=CELEX:32014R1141>

Spitzenkandidaten: Is this the end of the political experiment? | Euronews. Latest breaking news available as free video on demand | Euronews [online]. Copyright © euronews 2022 [cit. 13.03.2022]. Dostupné z:

<https://www.euronews.com/2019/07/17/spitzenkandidaten-is-this-the-end-of-the-political-experiment>

Evropské politické strany a evropské politické nadace - Ministerstvo vnitra České republiky. Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Copyright © 2021 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 13.03.2022]. Dostupné z:

<https://www.mvcr.cz/clanek/evropske-politicke-strany-a-evropske-politicke-nadace.aspx>

About - English. ID Group [online]. Copyright © 2021. All Rights Reserved. [cit. 13.03.2022]. Dostupné z:

<https://www.idgroup.eu/about>

Vision for Europe // ECR Group. ECR Group in the European Parliament [online].

Copyright © 2022. All rights reserved. European Conservatives and Reformists

Group [cit. 13.03.2022]. Dostupné z: https://ecrgroup.eu/vision_for_europe

Rozpočet, zemědělství a regionální fondy | EPP Group in the European Parliament.

EPP Group in the European Parliament [online]. Copyright © Poslanecký klub ELS,

2012 [cit. 13.03.2022]. Dostupné z: <https://www.eppgroup.eu/cs/nase-postoje/nas-postoj/pracovni-skupina-pro-rozpocet-a-strukturalni-politiky>

Celkové výsledky hlasování | volby.cz. Volby.cz - Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Copyright © Český statistický úřad, 2019 [cit. 13.03.2022]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ep2019/ep11?xjazyk=CZ>

Volit v jeden den? Hlasy pro i proti - Novinky.cz. Novinky.cz – nejčtenější zprávy na českém internetu [online]. Copyright © 2003 [cit. 14.03.2022]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/volit-v-jeden-den-hlasy-pro-i-proti-40002391>

60. léta - Euroskop. Hlavní strana - Euroskop [online]. Copyright © 2005 [cit. 14.03.2022]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/historie-eu/60-leta/>

Prerozdělení křesel v Evropském parlamentu po brexitu | Zpravodajství | Evropský parlament. [online]. Copyright © 2020 [cit. 11. 03.2022]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/press-room/20200130IPR71407/prerozdeleni-kresel-v-evropskem-parlamentu-po-brexitu>

Poslanci Evropského parlamentu | Vaši poslanci | Evropský Parlament Kancelář v Česku. [online]. Copyright Evropský parlament 2020, [cit. 13.03.2022] Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/czechia/cs/va%C5%A1i-poslanci#shadowbox/1/>

Český rozhlas Plus [online]. Copyright © 1997 [cit. 14.03.2022]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/evropsky-parlament-neni-radno-podcenovat-7841965>

Volby do Evropského parlamentu. Cebre.cz [online]. Praha: CEBRE, 2021 [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: <https://cebre.cz/docs/volby-do-evropskeho-parlamentu>

LIDÉ VOLILI PODLE DOMÁCÍ POLITIKY A „PROTI NĚKOMU“. EVROPSKÁ TÉMATA A OSOBNOSTI JE NEOSLOVILY. *STEM* [online]. 2009, 4 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: https://www.stem.cz/wp-content/uploads/2015/12/1836_1207.pdf

Moravcsik, A. (2001). People and parliament in the european union: Participation, democracy, legitimacy. *The American Political Science Review*, 95(2), 512. Retrieved from <http://ezproxy.techlib.cz/login?url=https://www.proquest.com/scholarly-journals/people-parliament-european-union-participation/docview/214429100/se-2?accountid=119841>

European Parliament elections 2019: results and analysis. House of Commons Library [online]. Velká Británie, 2019 [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-8600/>

Five key trends from the 2019 European Parliament elections | EUROPP. LSE Blogs | Expert analysis & debate from LSE [online]. Copyright © LSE 2022 [cit. 13.03.2022]. Dostupné z: <https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2019/05/29/five-key-trends-from-the-2019-european-parliament-elections/>

Ivan David: Z EU by mohlo odejít více států zároveň • mujRozhlas. mujRozhlas • Poslouchám, co chci [online]. Copyright © [cit. 12.03.2022]. Dostupné z: <https://www.mujirozhlas.cz/dvacet-minut-radiozurnalu/ivan-david-z-eu-mohlo-odejit-vice-statu-zaroven>

Special Eurobarometer 415: EUROPEANS IN 2014. *Eurobarometer* [online]. Brusel, July 2014, 2014 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://europa.eu/eurobarometer/api/deliverable/download/file?deliverableId=41145>